

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Novæ Observationes Et Additiones Ad A. R. P. D. Bartholomæi Gavanti Congreg. Cleric. Regul. S. Pauli ac Sac. Rit. Congregat. Consultoris Commentaria In Rubricas Missalis Et Breviarii Romani

Adjectis Summorum Pontificum & Sac. Rit. Congreg. Decretis usque ad
præsens emanatis

Complectens III. & IV. Partem Commentariorum Gavanti in Rubricas
Missalis

Merati, Gaetano Maria

Augustæ Vindellicorum, 1740

VD18 10783695-002

De Festo Trinitatis, Corporis Christi, & Dominicis post Pentecosten. XII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39964

XVIII. Gavant. pag. 219. col. 2. n. 22. *Pentecostes, de qua S. Clemens, &c.*) De Historia hujus celeberrimæ Festivitatæ, eruditè discurret suo more Baillet tom. 4 pag. mihi 126. & seqq. videri etiam possunt Martene loc. supracit. nempe cap. 28. in quo pariter agit de Festo, & Octava Pentecostes; necnon Grancoias lib. pariter supracit. cap. 77. ubi notat, quòd Prosa, quæ dicitur ad Missam hujus diei, est noviter introducta. *Veni Sancte Spiritus, &c.* noviter Romæ introducta est, licet antiquissima sit quatuor Profarum, quæ novissimis temporibus conservatæ sunt, nempe: *Victimæ Paschali, &c.* in Paschate; *Lauda Sion, &c.* in Festo Corporis Christi; & *Dies ira, &c.* in Officio Defunctorum. Sunt qui putant hanc Prosam: *Veni Sancte, &c.* adscribendam esse Roberto Gallie Regi, qui XI. regnabat Seculo; alii eam tribuunt Hermanno Contracto Germanie Monacho, qui obiit Anno 1054. sed probabilius est, prædictam Sequentiam ab Innocentio III. fuisse compositam, & ab eodem Missali insertam, cum in eius operibus reperitur.

XIX. Gavant. pag. 214. col. 1. num. 25. *Non dicatur, Flehamus genus, &c.*) Ad Missam, quæ dicitur in his quatuor Temporibus, sicuti non dicitur *Flehamus genus, &c.* ratione scilicet temporis adhuc Paschalis; ita nec Chorus genuflectit ad Orationes. Si occurrat Festum simplex, tunc de eo fit commemoratio etiam in Missa, sed juxta Gavanti sententiam est omitenda tertia Oratio *Ecclesie, v. l. pro Papa*, ut etiam rationibus & Decretis S. R. C. datis ad tit. 7. sub n. 4. in nostris Additionibus ostensum est.

Si infra hanc Octavam post primum ejus

triduum dicenda sit Missa Votiva sollempnis pro re gravi, & dicatur de Spiritu Sancto, dicenda est ea, quæ competit diei occurrenti, & non alia. Arnaldus Epit. Gavanti nov. 1. §. 1. tit. 4. in fine, & idem part. 4. tit. 16. n. 2. monet. Si aliqua infra hanc Octavam die (post primum ejus triduum) cantanda sit Missa de Festo S. Tularis transferendo (ut in Rubrica gener. 6. Missalis) aut Missa Votiva sollempnis pro re gravi, dicenda est illa, quæ temporari Paschali convenit, eò quòd hoc tempus terminatur tantum Sabbato ante Trinitatem post Nonam; ita etiam Halden part. 1. tit. 29. de Dom. & Fest. Pent. §. Missa hat, & seqq. Feriis. Notandum præterea occurrit, quòd si prælaudatum Festum, quod transfertur, occurreret in die aliqua temporum Pentecostes, tunc ambæ dictæ Missæ cantari debent post Nonam, priùs tamen illa de tempore; secunda verò de Festo translato; & non obstat, quòd ante secundam Missam non præcedat aliqua Hora Canonica, sicut regulariter præcedere debet immediate ante Missam Conventualem, vel aliam Missam cantatam, ex Decreto Urbani II. Hic enim est usus unicus, & privilegiatus ob concitium Populi. Bissus lit. T. n. 73. §. 12. Idem dicendum, si cantanda esset in dictis temporibus supradicta Missa Votiva sollempnis pro re gravi.

Si Feriæ VI. horum quatuor Temporum dicenda sit ex mandato Superioris in Missa Oratio: *Deus refugium, &c.* correspondens huic *Postcommunione*, mutanda est cum *Postcommunione* Orationis proximæ sequentis *pro quacunque tribulatione*, ne coincidat cum *Postcommunione* hodiernæ Missæ Feriæ VI. quatuor Temporum Pentecostes. Halden sup. §. Fer. VI.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. XII. De Festo Trinitatis, Corporis Christi, & Domin. post Pentecosten.

I. Gavant. pag. 214. col. 1. n. 1. *Festum SS. Trinitatis, &c.*) Quamvis Festus Trinitatis dies paucis ab hinc Seculis in Ecclesiam

introductus fuerit, nihilominus si rem ipsam attentè consideremus, cæteris Festis vetustate antecellit, propterea quòd in Dominicis omni-

omnibus; nec non in Feflis Sanctorum, id quod principaliter à Christianis colitur, est SS. Trinitatis myfterium, unde feftos quosvis Christianorum dies jure vocare poffumus Trinitatis follemnia; & hac eſt præcipua ratio, ob quam Feftum speciale sanctiffimæ Trinitatis cardius in Eccleſia Romana inſtituerunt Summi Pontifices. Ab undecimo Seculo celebrabatur hæc Feſtivitys in quibusdam Eccleſiis, teſte Micrologo *cap. 60.* qui hanc follemnitatem colentes coarguit; adjudicat verò Stephano cuidam Leodienſi preces Canonicas Trinitatis (necnon Hiftoriam inventionis S. Stephani) quas tamen Eccleſiam Romanam reſpuiſſe aſſerit, & alia ibi contextit. En verba Micrologi -- Quidam Officium de S. Trinitate in Octava Pentecoſtes inſtituunt, licet non ſit Alleluatum, quod & per totam ſubſequentem hebdomadam obſervandum putant, quod non eſt authenticum; nam quidam Leodienſis Stephanus idem Officium, ſicut & Hiftoriam de inventione S. Stephani compoſuiſſe aſſeritur, quæ utraq; ab Apoſtolica Sede reſpuitur, unde piæ memoriæ Alexander Papa de hæc inſcriptus, reſpondit juxta Romanum Ordinem, nullum diem ſpecialiter adſcribi ſollemnitati SS. Trinitatis, ſicut nec S. Unitatis: præcipue cum in omni Dominica, immo quotidie utriuſque memoria celebratur -- Hæc Micrologus, qui alia pariter abneſcit. Ex quo aliqui in Octava Pentecoſtes, alii verò aliis diebus hæc Feſtum celebrant, obortæ ſunt celebres contentiones de octavo die Pentecoſtes. Radulphus enim Tungrenſis, qui vixit ſub ſinem Seculi XIV, relatus à Gavanto *Propoſitione 16.* ait -- Super Octava verò Pentecoſtes magna eſt adhuc diverſitas. Cum enim Romani in hæc Dominica imponerent hiftoriam Regum, nec ſervarent Feſtum Trinitatis: alique nationes, ut Alemanni, eadem die ſervant Octavas Pentecoſtes, in hebdomada, & Dominica ſequenti ſervantes Officium Trinitatis. Alii, ut Gallici, plures

Gavant. Rubr. Miſſ.

illo die plenum faciunt Feſtum Trinitatis cum Octavis majoribus. Hodiernis verò temporibus Romæ, & in Curia Romana, ſollemnis habetur Feſtivitys S. Trinitatis in Octava ſupradicta, quod etiam plures Alemanni cœperunt ſequi poſtea -- Hucusque Radulphus, ex cujus verbis, & ex aliis etiam Auctoribus colligitur, Feſtum hoc hæc Dominica cœpiſſe celebrari in Gallia, immo adſunt in eodem Regno Eccleſiæ, in quibus bis celebratur hæc follemnitas, in prima ſcilicet, & ultima Dominica poſt Pentecoſten. Romæ tamen, nonniſi Johanne XXII, Eccleſiam regente, hoc speciale Feſtum Sanctiffimæ Trinitatis in Octava Pentecoſtes celebrandum ſtatutum fuit, ut tradit etiam Ciacconius in Vita ejuſdem Pontificis. Id etiam aſſeri videtur à Gerſone, à quo memoratur hoc Feſtum tanquam noviter inſtitutum, ubi enim agit de viſitatione Prælatorum, ait: *De Feſto Trinitatis ſollemnizando, prout noviter Papa inſtituit.* Et reverà Durandus, qui paulò ante Johannem XXII, vixit, *lib. 6. cap. 114.* aſſeverat quidem, quòd in plerique locis in Octava Pentecoſtes fiebat Feſtum SS. Trinitatis, ſed nullam faciendõ mentionem de Romana inſtitutione hujus Feſti. Sunt qui opinantur, noſtrum Gavantum antiquitus, & Gregorio IV, inſtitutionem hujus Feſti reſerre. Verum noſter Auctor ſolum adſtruit, hanc eſſe opinionem Auctoris Ligni Vitæ *lib. 5.* abſque eo, quòd aſſeveret, ſe hanc ſententiam amplecti; eodem enim modo mox ſubneſcit, quòd Piſanella facit Auctorem ejuſdem Feſti Johannem XXII, *v. Feria 5. 3.* quin explicet cui ex dictis Auctoribus adhareat. Ex iis, quæ diximus, liquet, primam ex dictis opinionibus eſſe reſciendam.

Cæterum redeundo unde digreſſi ſumus, & reſumendo verba Micrologi, cum hic deceſſerit ante Alexandrum III, liquet, quòd Alexander, cujus ipſe meminit, fuerit ſecundus hujus nominis, Romanus autem Pontifex, ut optimè advertit Thomaffius

P p p

lib.

lib. 2. de celebrat. Fistor. cap. 19. non respuit, ut Micrologus paulo libertus scripsit, hanc sollempnitatem, sed ei minime est suffragatus; Ecclesiarum tamen cæterarum Ritus, & pietatem non contemnit.

Alexander verò III. ea, quæ suprâ tradidimus, ante finem Seculi XII. literis consignavit, cujus verba habentur in cap. quoniam de Festivis extra, sunt autem hæc. -- Præterea Festivitas SS. Trinitatis secundum consuetudines diversarum Regionum à quibusdam consuevit in Octavis Pentecostes, ab aliis Dominica prima ante Adventum Domini celebrari: Ecclesia siquidem Romana in usu non habet, quod in aliquo tempore hujusmodi celebret specialiter Festivitatem, cum singulis diebus Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, & cætera similiter dicantur ad laudem pertinentia Trinitatis.

II. Gavant. pag. 214. col. 1. n. 1. *Missa* sanque de eadem Trinitate ab Alcuino compositam, &c.) Micrologus cit. loc. ut notat etiam Gavantus, Missam, quam legimus, SS. Trinitatis, Alcuino tanquam Auctori attribuit; sed ejus Auctor Alcuinus profecto non est, ut jam doctiores agnoscunt. Codex Rhemenfis apud Menardum nihil habet hujus Missæ, sicut pariter nec Sacramentale Gregorianum à Pamelio vulgatum; ex Bernone Augiensis tamen, & Mi-

crologo, & ex iis, quæ habent Menardus, & Pamelius in Notis, conicere possumus, hac die mentionem aliquam Trinitatis esse antiquitus factam; non quidem in Oratione, aut Missa, sed in versiculis, & Prefatione, quæ Pelagio II. solet adscribi, & quæ legitur etiam in Sacramentario Gelasiano à Thomasio edito; non quia, ut dicitur, pertineret tunc ad Missam de Trinitate, quia nondum instituta erat; sed quia continebat expositionem Catholicæ Fidei contra Hæreticos, præsertim Arianos, quam, abjurantes hæresim suam, & Ecclesiam ingredientes, profiteri jubebantur, ut notat Grancolas *Comment. histor. in Brev. Rom. lib. 2. cap. 80.* Nonnulla alia, spectantia ad literam eruditionem, & institutionem hujus Festi, tradunt mox laudatus Grancolas *cit. loc. Baillet tom. 4. pag. 154. & seqq.* & Thomassinus de Festivis *lib. 2. cap. 18.*

Pro Feria IV. post Festum SS. Trinitatis juvat hic exhibere sequens Decretum - Occurrente Vigilia Nativitatis S. Johannis Baptistæ in die Festo Corporis Christi, anticipato jejunijs Vigiliæ prædictæ in diem 22 Junii ad formam Constitutionis Urbanae editæ die 25. Septembris 1638. in Officijs, & Missa de eadem Vigilia nihil fit -- Ita S. R. C. die 13. Septembris 1706. approbante Clemente XI. 2. Octobris ejusdem Anni, & datur in nostro Indice sub num. 602.

De origine Festivitatis Corporis Christi. §. I.

III. Gavant. pag. 215. col. 1. num. 2. *Ex instituto Urbani IV. 1262. &c.*) Urbanus IV. Romanus Pontifex, quando Leodii Archidiaconus erat, Jacobus de Trevis tunc appellatus, viderat in ea Urbe Festum SS. Corporis Christi tunc celebrari; immò etiam cum præcedenti Vigilia, & jejunijs, prout (juxta nonnullorum opinionem) præscriptum fuerat in Synodo Diocesana illius Urbis Anno 1246. habita per Robertum Leodiensem Episcopum, hortante præ-

sertim B. Virgine Juliana, Montis Corneli apud Leodium Sanctimoniali, ut habent acta ejusdem Servæ Dei apud Bollandum 5. Aprilis; in quibus tamen legitur, præfatum Robertum univèrsis Ecclesiasticis personis suæ Dioceseos per elegantem Epistolam præcepisse, ipsam sollempnitatem singulis Annis die ad hoc statuto cum Officio celebrari, & ab eorum plebibus sicut diem Dominicam, ab omni servili opere abstinendo, debere observari. Verum, ut tradit

tradit Martene de antiq. Eccles. Discipl. cap. 39. ne piissimo fraudaretur voto Robertus, & ne quisquam negligentium Prælatorum de ignorantia se posset excusare, proposuit in Generali sua Synodo, quæ singulis Annis, convenientibus Ecclesiarum Rectoribus, & Conciliorum Decanis in unum, fieri solet, quod per Epistolam staturer, viva voce solemniter publicare. Morte autem præventus Robertus, sanctum haud quaquam potuit adimplere propositum. At Hugo S.R. E. Cardinalis, ad partes Alemannie Summi Pontificis à latere Legatus, hoc in se suscepit negotium, primusque in S. Martini Ecclesia Leodiensi Festum illud promulgavit, & celebravit. Hæc & alia citatus Martene ibidem. Ad instar igitur prædictæ solemnitatis Leodii prius instituta, hortante non solum mox memorata B. Juliana, sed allaborante etiam Ven. Eva ad dictam S. Martini Ecclesiam Reclusa, Urbanus præfatus ad Summi Pontificatus apicem erectus, constitutionem edidit Anno 1264, non die 8ava Septembris, ut communiter Scriptores affirmant, confundentes datam Bullæ cum data Brevis ab eodem Urbano scripti ad antedictam Ven. Evam Leodiensem, sed die 11. Augusti apud Urbem veterem, in qua Civitate celebraverat eandem Festivitatem cum Processione sollempni die 19. Junii ejusdem Anni, ob celeberrimum miraculum, quod Bolsenæ contigerat, de quo sermonem habent, & historiam referunt plures Scriptores ab Andrea Pennazzi congesti in Historia ejusdem miraculi typis edita Anno 1731. Inter laudatos Scriptores recensentur præsertim S. Antoninus part. 3. tit. 19. cap. 13. §. 1. & Diastemius Blarus Prior S. Jacobi Leodiensis Ord. S. Benedicti art. 4. Commentarii de Institutione Festi Corporis Christi sub Anno 1496. ab eo compositi. De hac re eruditè pariter scripsit Franciscus Pegasus in Vita antedicti Urbani IV. §. 5. & seqq. ubi ex Divo Antonino narrat, quod Anno 1264, in loco non longè ab Urbeve-

teri sito, Bolsenæ dicto, accidit ingens miraculum, cujus occasione Urbanus IV. solemnitatem Corporis Christi indixit. in Ecclesia universali nimirum ejusdem Oppidi Bolsenæ, Sacerdote celebrante, post consecrationem gutta aliqua Sacratissimi Sanguinis ex Calice in Corporale profluxit, idem Sacerdos, ut negligentia suæ defectum occultaret, cooperuit pluribus plicis partem Corporalis, sed reperta est per omnes plicas transisse, & reliquisse rubeam admodum Sanguinis formam Hostiæ in pluribus partibus Corporalis. Johannes verò Diastemius Blarus loc. cit. ait: Sacerdotem Bolsenæ celebrantem, inter verba consecrationis dubium in Fide, vidisse carnis oculis Hostiam in formam pietatis, & de ea Sanguinem fluere in Calice. Quo territus, dum conaretur occultare, & cooperire de Corporali, apparuit mox forma pietatis in singulis partibus Corporalis, & ita coactus est Populo assistenti miraculum patrefacere. Quod ubi Populus comperit, ad Urbem veterem properans, Summo Pontifici mirabilia stupenda, quæ viderat, nunciavit. Quod quidem Corporale de mandato præfati Pontificis ad Urbem veterem, in qua ipse commorabatur, processionaliter translatum fuit, & in Cathedrali Ecclesia ad perpetuam rei memoriam usque ad præsentem diem decentissimè reservatur, & aliquando Populo ostenditur cum magna veneratione.

Insignis hujus miraculi occasione, necnon Festi Sacratissimi Corporis Christi Leodii jam instituti, ejusdem sacri mysterii solemnitatem, annuatim quinta Feria post Octavam Pentecostes, perpetuis temporibus ubique celebrandam, Urbanus indixit, de qua institutione extat præclara, & elegans ejusdem Pontificis Constitutio ad omnes Catholicæ Ecclesiæ Prælatos directæ.

Prædictæ Bullæ data constat ex originali ejusdem, quod in Archivo secreto Bibliothecæ

bibliotheca Vaticanae asservatur, cujus copia primum locum sibi vindicat inter Bullas ejusdem Pontificis, quae habentur in tom. 1. Bullarii Romani, eam quoque exhibet in sua Sacra Hierologia laudatus Pennazzi. Urbani tamen Bulla, ob bellicos tumultus, quibus penè tota Europa agitabatur, suum effectum statim assecuta non fuit. Durandus enim, qui paulò post Urbanum scripsit Rationale Divin. Offic. nullam habet de hoc Festo mentionem; hinc factum est, ut in Concilio Viennensi Anno 1311. Clemens V. Urbani Bullam iterum promulgaverit, atque altera sua Bulla confirmaverit. Docet id Glossa à Martene cit. loc. relata his verbis: *Quia illa Constitutio Urbani, non fuit recepta ab omnibus; idè Clemens PP. V. innovavit illam Constitutionem, & illam praecepit ab omnibus observari.* Clementiam Constitutionem susceperunt Reges Galliae, Angliae, & Aragoniae, quae postmodum Anno 1316. à Johanne XXII. successore Clementis nova promulgatione fuit confirmata, & ab aliis deinceps Romanis Pontificibus gratis, & privilegiis exornata. Hinc fortasse non

erit immunis ab errore Papius Massinius, dum in lib. 5. de Episc. Urbis, in Vita Urbani IV. scripsit: Hoc Festum ante Annum 1318. non fuisse in Gallia receptum. Quid, quid sit, certum est, quòd post promulgationem à Johanne XXII. factam, fuit ab omnibus Ecclesiis, nulla discrepante, susceptum. Qui plura de institutione hujus Festi desiderat, legat ea, quae tradunt Christianus Lupus tom. 1. in erudit. Dissert. de Sacris Process. inserta tom. 11. recentissima editionis Venetae. Chapeavilla Canonicus, & Vicarius Ecclesiae Leodiensis tom. 2. Pontificum Leodiensium, Henschenius ad tom. 4. Aprilis Martene loc. supracit. Theophilus Raynaudus tom. 11. pag. 347. Grancolas Comment. Ben. lib. 2. cap. 81. Thomassinus lib. 2. de Festis cap. 19. Baillet tom. 4. pag. 164. & seq. supracit. Franciscus Pagijs in Vita Urbani IV. praecipue verò Andreas Pennazzi in Historia praedicti miraculi, in qua innumeros alios Historiae hujus Festi Scriptores recenset.

De origine, & institutione Processionis, quae in hac die fieri solet, nonnulla infra dicemus.

De Auctore Officii ejusdem Sacratissimi Corporis Christi. §. II.

IV. Gavant. pag. 215. col. 1. eodem n. 2. *Sanctus Thomas in Officio ejusdem Festi, cujus ipse fuit Auctor, &c.* Primum hujus Festi Officium, alii à Religioso Hospit. Montis Corneli prope Urbem Leodiensem, alii verò à Johanne Clerico Leodiensi compositum fuisse adstruunt, & hoc comprobant auctoritate illius, qui Vitam B. Julianae exaravit. Quoniam verò tale Officium juxta Gallicanum Ritus compositum fuerat, Urbanus IV. aliud componi jussit juxta Ritus Sanctae Romanae Ecclesiae per S. Thomam Aquinatem, quod tanta pietate, tantaque divini spiritus unctione relictum est, ut illud mox omnes Ecclesiae perfolvendum susceperint, ipsa etiam Leodien-

sis Ecclesia S. Martini, illo relicto, quod primum jubente S. Juliana à Johanne Clerico, vel ab alio compositum fuerat, & ipsa decantare inceperat, sed Ritus suorum tenens, nonnulli ad proprium usum jam accommodata, Officio Doctoris Angelici adiecit, ut sunt Hymni ad singulas Horas proprii, proprii item Collectae cum quibusdam Antiphonis, & versiculis. Omnes eruditi Viti verum, & germanum Auctorem praedicti Officii esse S. Thomam Aquinatem agnoscunt, omnemque super hac re evellit scrupulum eruditissima Dissertatio, quam elucubravit P. Natalis Alexander ejusdem Ordinis Praedicatorum Professor.

Hinc

Hinc in Propylazo ad Menfem Mafii part. 2. pag. 53. eruditiffimus P. Papebrochius, celebris inter Bollandi continuatores, opinionem fuam retrahavit, dicendo: *Ecce citius, & plusquam sperarunt, ultra prefto, in eorundem (nimirum PP. Dominicanorum) fententiam totus transfens, & paratus fimilem fatisfactionem, quibusvisque aliis dare, ficut jam pluribus cafibus dedi, quando pro iis videtur veritatem flare. Contra hanc, nihil nec poftum, nec volo.*

Prædicta communis fententia, quod S. Thomas dictum Officium verè compoſuerit, jubente Urbano IV. confirmare videtur etiam Theodoricus Valicolor, loquendo de Urbano IV. ita caciens:

Sic dignè ftatuit, ut in anno Corporis hujus

Tam Feftum celebre fiat in Orbe fimul; Poft Pentecoftes Octavas luce foris; nam Conſumit Chriftus fecerat iſta die; Hocque ſui terno Papatus fecit in anno Officiumque novum continet iſta dies.

Ex quibus duo optimè eruit Franciſcus Paſſor loc. ſupracit. primum, hanc inſtitutio-

nem factam fuiſſe ſub fine anni tertii Pontificatus Urbani, cum Breve ad Evam datum ſit Anno quarto inuente. Secundum, jam antea fuiſſe aliud Officium de eadem ſolemnitate, Leodii nempe, cum Theodoricus Valicolor referat iſtud Feſtum continere novum Officium, illud ſcilicet, quod eſt à S. Thoma compoſitum, quodque Urbanus ad Evam miſit, & ſuo diplomate commendavit. Denique omne ſubmouetur dubium circa hanc quæſtionem, ſi legatur Conſtitutio Sixti IV. inſerta in tom. 3. novi Bullarii Dominici pag. 555. collecti, & nonnullis eruditiffimis notis illuſtrati à doctiffimo P. Bremont ejuſdem Religionis Profefſore, & Sacræ Theologiæ Magiſtro. Labet hic exhibere verba prædictæ Bullæ, & ſunt ſequentia; *Ac in ejus ſolemnitate, ad venerandam inde memoriam, idem Urbanus Prædeceſſor ſtatuit Feſtum Glo- riſſimi Sacramenti, annis ſingulis, & temporibus perpetuis V. Feria poſt Octavas Pentecoftes à cunctis Fidelibus ubique ſolemniter celebrari, propriumque ejuſdem ſolemnitatis Officium per B. Thomam de Aquino, tunc in ipſa Curia exiſtentem, compoſitum edidit.*

De Proceſſione ſolemni in hoc Feſto facienda. §. III.

V. Gavant. pag. 215. col. 1. n. 3. *Fit Proceſſio ſolemniffima, &c.* De ſolemni Proceſſione, quæ hac die fieri ſolet in omnibus Eccleſiis, gravis apud eruditos, & ſacrorum Rituum DD. agitur quæſtio, utrum Urbanus IV. eam inſtituerit, ſicut certum eſt, quod Feſtivitatem Corporis Chriſti ubique celebrandam indixit. Nonnulli, quos ſuppreſſo nomine refert Eminentiſſimus & ſapientiſſimus Cardin. Lambertini in ſua quinta Inſtigatione Paſtorali vol. 1. in ea verſantur ſententia, quod cum de ſolemni hujus diei Proceſſione ne minimum quidem verbum Urbanus IV. fecerit in ſua Bulla, qua hodiernam

ſolemnitatem inſtituit, idem Pontifex ejuſdem Proceſſionis Auctor non ſit. Alii verò e contra arbitrati ſunt, Urbano IV. non minus hujus diei Feſtivitatem, quam Proceſſionem eſſe aſcribendam, ex quo Panvinius ſcriptis conſignatum reliquit, quod dictus Pontifex juſſit ſibi afferri proceſſionaliter ex Oppido Boſenæ ad Civitatem Urbevetanam, in qua commorabatur, ut non inuimus, ſacrum illud Corporale ſanguine Chriſti perfoſum, de quo ſuprà mentionem fecimus: en verba Panvini -- Admonitus Pontifex ab Epifcopo loci, cum Proceſſione ad Urbem veterem transferri voluit, & illud, ſolemnitate inſtituta, in Eccleſia

Urbeveta condidit -- Sed quidquid sit de hac quaestione, hoc certissimum est, non multo post talis Festi erectionem, institutum fuisse etiam Processionem, idque docent antiqui libri, & Rituales circa illa tempora scripti, ut tradit Edmundus Martene *loc. supracit.*

In aliquibus verò locis, non solum hac die, sed etiam per totam Octavam fit ista Processio, cujus institutionis Historiam refert Monacellus *tract. 2. tit. 13. n. 10.* ex actis Bollandi *tom. 1. ad Menses Aprilis pag. 459. 462. 465. 477.* recogn. & examin. à S. R. C. sub die 10. Junii 1709. Non nisi tamen ad illam, quæ fit in prædicta Feria V. hujus Festivitatis, tenetur Clerus Secularis, & Regularis omnium Ordinum, atque piæ Sodalitates convenire, juxta Concilii Tridentini Sanctionem, quæ habetur *sess. 25. cap. 13.* in qua statuitur: *Quòd tam Clerici Regulares, quam Seculares quicumque, etiam Monachi, ad publicas Processiones vocati accedere compellantur.*

VI. Gavant. pag. 215. col. 1. eodem n. 3. In Minoribus autem Ecclesiis, &c.) Cum Processio, quæ facienda est in hac Sollemnitate, sit sollempnior omnibus Processionibus, distinctior quoque ejus pompa, & apparatus esse debet; ornatus enim major majorem Sollemnitatem ostendit.

De Ecclesiæ itaque apparatu, nimirum de illa Ecclesiâ, in qua Processio incipit, ac finem habet; Primò dicimus, quòd super omnia curandum est, ut ubi per ornatum, sive pompam, ista magna Sollemnitatis nequit haberi, per nitorem saltem, & munditiam habeatur, adeò ut Ecclesiæ parietes, qui velis, vel aulæ ornari nequeunt, saltem per decorem, & venustatem eluceant, nec pulvere, sive araneis sordescant. Pavimentum verò perpolitum sit, & floribus, seu herbis bene olentibus, præsertim ubi Processio transire debet, sit sparsum, & seminatam; Qui quidem flores non debent projici nec in faciem, nec super dorsum in-

cedentium in Processione, ut declaravit Sacra Congregatio Episcoporum in *Calien. Synod. 21. Januarii 1720.* relat. ab Urbe *part. 2. §. 16. n. m. 71.* Nihil igitur stolidi, nihil ludicri, neque indecori profusa appareat in tali Ecclesiâ, cum omnes actus scenicos, & profanos prohibeat *Ceremoniale Episcop. lib. 2. cap. 33. §. 12.*

Altare insuper, in quo est ponenda Sanctissima Eucharistia, parari debet Festivo apparatu, & pretiosiori suppellectili. Non tamen placet in eo ponere Statuas cum Reliquiis Sanctorum, ne Populus minimum quid distrahatur ab adoratione Sanctissimæ Eucharistiæ. In eodem Altari non desit copia Lampadarum, & Candelarum quæ ardeant, & sint ad minus viginti juxta Instructionem Clementis PP. XI. *fel. rec. quæ supra per extensum dedimus.* Deinde super Altare in loco aliquantulum eminenti collocetur parvum Baldacchinum albi coloris, sub quo ponetur Corporale, seu Pala supponenda Sanctissimo Sacramento, quòd ibi exponi debet. Cavendum tamen est, ne ita altè ponatur, ut necesse sit indecedere ad illud ascendere, tam pro exponendo, quam pro reponendo Sanctissimo Sacramento, sed sit ad talem altitudinem, ad quam commodè ascendi possit per aliquod scabellum graduum ad hoc paratum. Ex *Bullis A. num. 247. Bauldry part. 4. cap. 16. tit. 2. num. 7.*

In Sacrificia verò pro facienda prædicta Processione præparari debent Paramenta pretiosa albi coloris, pro Celebrante, & Ministris, quoad Missam Sollemnem; Item Pluviale album pretiosius, sumendum à Celebrante in fine Missæ, præterea Amictus, Alba, Cingulum, & Tunicella, sine Manipulo, pro alio Subdiacono, qui in hac Processione Crucem deferre debet, ut supponit Gavant. *hoc tit. num. 5.* Item quævis Episcopus in Festo Sanctissimi Corporis Christi non deferat Eucharistiam, Canonici tamen induere debent Sacras Vestes,

ut declaravit S. R. C. die 17. Martii 1628. & habetur tale Decretum in nostro Indice sub num. 227. quapropter præsentur in Choro ad loca seu Sedes Canonicorum Pluvialia pro Dignitatibus; piores Planetæ pro Canonicis Presbyteris, Dalmaticæ pro Canonicis Diaconis, & Tunicellæ pro Subdiaconis Canonicis, & Amictus pro supra dictis Dignitatibus, & Canonicis; qui Saceris Vestibus ita induti procedunt in Processione, incipiendo à Minoribus, vel Inferioribus, hoc ordine: videlicet, primò Subdiaconi cum Tunicellis, & Diaconi cum Dalmaticis, deinde Presbyteri cum Planetis; ultimo loco Dignitates cum Pluvialibus, ut si omnes appareant cum Paramentis suo ordini convenientibus coram suo Rege, à quo decorum tota Gloria, splendor, & decor emanat, in suo Solio residente; quod videtur observandum in aliis etiam Ecclesiis non Cathedralibus (præsertim si sit consuetudo, quæ admodum laudabilis est) quòd Ecclesiastici in Sacris Vestibus convenientibus suo ordini, in tali Processione incedant. Item præparentur in Sacrificia alia Pluvialia alba, secundum numerum hastarum Baldacchini pro iis Presbyteris, seu Beneficiatis ex Dignioribus, qui juxta Ceremoniale Episc. lib. 1. cap. 14. §. 4. & lib. 2. cap. 33. §. 5. in iis Processionibus, & per totam Ecclesiam, usque ad Portam ejusdem, Baldacchinum, seu ipsius hastas deferre debent. Si tot Pluvialia haberi possunt, ita procedant, alioquin cum Cottis, semper tamen sine Stolis; Quod si fieri non potest, ob parvum Clericorum numerum, præsertim in Collegiatis, aut aliis Ecclesiis Parochialibus, haste Baldacchini deferentur etiam in Ecclesia ab iis, ad quos pertinet juxta loci consuetudinem, vel à Nobilioribus ex Laicis, qui adsunt Processioni, Nicolaus de Bralio *part. 3. cap. 16. num. 9.* Sodalibus alicujus pie Confraternitatis habitu ejusdem indutis. Supradicta Pluvialia solent adhiberi in Ecclesiis Cathedralibus, & in aliis, ubi ex privilegio

Apostolico celebratur pontificaliter. Item in Sacrificia duo Thuribula cum suis Naviculis, & plura funalia, & Candela cereæ albæ, gestanda ab omnibus de Clero in Processione, omnes enim, tam Ecclesiastici, quàm Laici, nisi funalia, saltem candelas cereas accens. s. manibus gestare debent. *Buld. sup. n. 5. 8. & 11. & ex Billo Lit. S. n. 63. §. 12.*

Credentia quoque paratur cum omnibus requisitis ad sollempnem Missam celebrandam more consueto; Sed præter rationem Processionis faciendæ, hæc addantur. Primò super Patenam Calicis ponantur duæ Hostiæ magnæ consecrandæ à Celebrante, quarum una servanda erit pro Processione. Secundò, præter velum humerale Subdiaconi, ponatur aliud pretiosius, quo uti debet Celebrans pro Processione. Tertio ponatur Ostensorium suo velo albo coopertum, in quo respondendum est Sanctissimum Sacramentum pro Processione. *Bis. lit. C. n. 557.*

Prope Altare, sed in loco remoto in plano Presbyterii, convenit, quòd ponatur aliquod Scabellum, cum duobus, vel tribus gradibus, quo uti debet ille, qui ponet sub parvo Baldacchino in eminenti loco posito Ostensorium. Item in Presbyterio (vel in Sacrificia) ponatur Crux Processionalis adhærens parieti, prope Credentiam, Baldacchinum perpulchrum etiam cum suis hastis in loco congruo, non longè ab Altari præparetur, deferendum in Processione super Sanctissimum Sacramentum, vel etiam præparari potest tale Baldacchinum extra Presbyterium.

Paratur quoque Umbella serica albi coloris cum suis laciniis, vel sericis, vel aureis, vel demum argenteis circa cam pendebitibus. Umbella coloris rubei, quo utuntur nonnulli, non est toleranda, non enim concordat cum Paramentis Eucharistiæ convenientibus, & assignatis. *Gavantus part. 5. de Mensuris; Cavalier. hic num. 23. & Baruffaldus Tit. 80. num. 38.*

Non.

Nonnulla Decreta spectantia ad hanc Processionem, summam in unum collecta, dabimus paulò infrà.

VII. Gavant. pag. 215. col. 1. eodem num. 3. *In Missa vero cantanda, &c.* Hac die, dicta Tertia, celebratur sollempnis Missa de more; Tertia tamen citius cantari potest, ut habet Ceremoniale Episc. lib. 2. cap. 33. §. 15. & est casus singularis ob longam Processionem, & calorem; Celebrans igitur sollempniter celebrat more consueto cum Ministris Sacris, sed duas magnas Hostias consecrat, quarum unam tantum elevat, & alteram pro Processione relinquit super Corporale in sua sinistra, cavens, ne Manipulo suo eam tangat, dum elevat Sanctissimum Sacramentum, aut aliud agat. Bauldry *suprà art. 3. num. 1. Turrinus part. 3. sect. 3. cap. 2. §. Hac die.* Reliqua, quæ spectant ad Missam hujus diei, quomodo agenda sint, ne eadem sæpius reperantur, colligi possunt ex iis, quæ à nobis tradita sunt in nostris Additionibus, & Observationibus *ad Tit. XIII. part. 2. ubi egimus de Missa, quæ celebratur sollempniter pro expositione Sanctissimi Sacramenti, occasione Orationis quadraginta Horarum, & pro ejusdem Sacramenti repositione.* Rursus legi possunt pariter ea, quæ tradidimus pro celebranda Missa in Feria V. in Cœna Domini. In hac autem Missa elevato SS. Sacramento, vel etiam antè, si opus erit, junior Ceremoniarum Magister curabit, ut Processio secundum ordinem in rotulo infrà describendum dirigatur, & procedat. Cerem. Episc. *suprà §. 16.*

Sumpto Sacratissimo Corpore, vel paulò ante Communionem, à Ceremoniario per viam breviorē defertur Ostensorium cum velo quo tegitur, quod (genuflectendo prius utroque genu SS. Sacramento) collocat super Altare extra Corporale in latere Epistolæ, & facta iterum genuflexio-

ne, ut suprà, recedit. Diaconus vero, qui stabat ad librum, facta ibidem genuflexione unico genu (dum Celebrans sumpto Corpore Sacratissimo stat in meditatione SS. Sacramenti) accedit ad dexteram Celebrantis, ubi iterum genuflectit, ut suprà, & surgit; serviens prout Subdiaconus, recedente interim præfato Subdiacono cum eodem genuflexionibus in recessu, & accessu ad latūs Evangelii, ubi li ro, seu Missa assistit. Sumpto à Celebrante Sacratissimo Sanguine, Diaconus Calicem prædicti Celebrantis versus cornu Evangelii ponit, sed super Corporale, ipsumque palla cooperit, & continuo Ostensorium detectum aperit, & collocat ante Celebrantem, qui statim cum Diacono, & Subdiacono genuflectit in suo loco unico genu; moxque surgens, & Celebrans, extracta lunula ex Ostensorio, sua propria manu dextera adaptat Sacramentum Hostiam in supradicta lunula, quam cum Sacra Hostia in Ostensorio deinde reponit, quod adjuvante Diacono statim dicit, & in medio Corporalis reverenter collocat, veloque suo cooperit. Postea Celebrans, quam Ministri Sacri genuflectunt, & deinde surgunt. Adstantes Cerici, Ceremoniarius, & alii, non genuflectunt, dum Sacra Hostia collocatur in Tabernaculo gestatorio, sed manent inclinati, sicut ad Communionem. Turrinus *part. 3. sect. 3. cap. 2. §. Hac die, Bauldry præ art. 3. num. 1. & 2.*

Tum Celebrans dat Communionem illis, qui sunt communicandi, si opus sit, cum solitis, & debitis reverentiis; sed præstat, ut fiat Communio ante Missam, vel ut differatur ad aliam horam commodiorem, vel meliùs, dicta Missa, in qua fit Communio, anticipetur. Reposita igitur Hostia in Ostensorio, ut suprà notatum est, & sumpta purificatione, Celebrans Calicem ponit in cornu Epistolæ extra Corporale, & cetera ipse, & Sacri Ministri peragunt, usque ad finem Missæ, ut diximus in nostris

Additionibus ad tit. 14. partis 2. sub num. 14. 15. & feqq. ubi egimus de Miffa follemni, celebrata coram SS. Sacramento.

VIII. Gavant. pag. 215. col. 1. eodem n. 3. *Finita Miffa deponuntur Manipuli, &c.*) Finito ultimo Evangelio, Diaconus accedit prius ad Altare, ficut & Celebrans accedit ad medium ejuſdem Altaris, & illum immediate fequitur Subdiaconus, ibique Celebrans, facta cum ipsis genuflexione, ſtat medius inter eofdem Sacros Miniſtros, dum à Diacono aufertur velum album ab Oſtenſori (quod adhuc remanet in medio Corporali) ut Hoſtia Sacroſancta ab omnibus conſpiciatur; ex Baruffaldo de Feflo SS. Corporis Chrifti tit. 80. §. 20. n. 3.

Deinde facta iterum genuflexione, tam à Celebrante, quam à Miniſtris, in medio Altaris unico genu, ut facilius ſurgere poſſint (ſine tamen capitis inclinatione) tum unus poſt alium, præcedente Subdiacono, deſcendunt per gradus laterales à cornu Epistolæ in planum, & retrahunt ſe retro Altare, ſi parieti non adhareat, vel ad Credentiam, ſeu cornu Epistolæ, ob præſentiam SS. Sacramenti, ubi adjuvante Ceremoniario, vel Diacono, & Subdiacono, juxta conſuetudinem Eccleſiarum, ut ſuprà diximus, Celebrans exiit Planetam, deponit Manipulum (quem etiam Miniſtri Sacri deponunt) & accipit Pluviale. Nicolaus de Bralio part. 3. cap. 17. num. 1.

Postea per planum incedens, manibus junctis, nudo capite, medius inter Miniſtros Sacros, elevantes hinc inde ſimbrias Pluvialis, accedit ad medium, ubi genuflexit cum eiſdem Miniſtris Sacris in plano, utroque genu, & cum ipsis etiam profunde ſe inclinat; tum erectus, in medio inferioris gradus Altaris, ut colligi poteſt, ex Cerem. Episc. cum Miniſtris poſtea genuflexit; Nicolaus de Bralio ſuprà; ibique parumper orat.

IX. Gavant. pag. 215. col. 1. eodem n. 3. *Et genuflexus ter incenſat Sacramentum, &c.*)

Gavant. Rubr. Miſſ.

Quamvis certiffimum ſit apud omnes, quòd Celebrans, peractis iis, quæ ſuprà diximus, debeat ter incenſare Sacramentum, nihilominus variæ ſunt Auctorum ſententiæ circa gradum Altaris, ſuper quo Celebrans genuflexus debeat Sacramentum in Tabernaculo Oſtenſorio poſitum incenſare. Bauldry part. 3. cap. 17. de Miſſa ſollemn. que coram SS. Sacram. expoſito celebratur num. 11. & part. 1. cap. 16. de Feflo Corporis Chrifti art. 3. de Miſſa, & Proceſſione SS. Sacramenti num. 5. & art. 6. num. 2. Item art. 8. de expoſit. SS. Sacramenti initio Officii per totam Octavam n. 3. & demum art. 12. num. 3. & alibi tenet, quòd Celebrans debeat aſcendere ad ſecundum gradum Altaris, & ibi genuflexere, & in eodem gradu SS. Sacramentum incenſare; alii verò, nimirum Tonellius lib. 2. cap. 2. §. 2. de Expoſit. SS. Sacram. num. 7. Claudius Arnaudus part. 4. in Epit. Theſ. Sac. Rit. tit. 12. num. 3. Tutrinus part. 3. ſcđ. 3. cap. 2. de Feflo Corp. Chrifti §. Dum terminatur Miſſa, & §. Lubet hic addere. Corſettus tract. 1. part. 2. cap. 10. num. 16. Biſſus lit. H. num. 222. §. 2. à Portu cap. 8. de Miſſa ſollemn. coram Ven. expoſit. num. 3. Vinitæ part. 4. tit. 24. de Feflo Corp. Chrifti num. 7. & ipſemet Bauldry part. 4. cap. 16. art. 7. de Orat. publ. num. 4. dicunt, quòd Celebrans debeat genuflexere ſuper ſuppeditaneum, & in eodem SS. Sacramentum incenſare; deique ſupracit. Hippolytus à Portu in Appendice prima de privata Ven. expoſit. num. 4. & 6. docet, quòd prælaudatus Celebrans debeat genuflexere ſuper ſuppeditaneum, ſi gradus ſint tres, quòd ſi forent plures, tunc in ſecundo gradu (& non ſuper ſuppeditaneum) genuflexus ter incenſet Sacramentum. Horum tamen omnium diverſa in hoc Ritu opinio omnino rejicienda eſſe videtur; tum quia Cerem. Episc. lib. 2. cap. 33. §. 26. in reditu Proceſſionis SS. Sacramenti in ejus Feflo præcipit, quòd Celebrans genuflexus in infimo gradu Altaris, ibique genuflexus opportuno tempore thurificet Sacramentum, præter legere eſt

est *loc. supracit.* tum quia Nicolaus de Bralione in suo elaborato Canonico Ceremoniali *part. 3. de Oratione quadraginta Horarum n. 8.* de incensatione SS. Sacramenti in Missa apposita notat, ut supra, per hæc ipsa verba: *Incentatur verò SS. Sacramentum à Celebrante genuflexo in infimo Altaris gradu.* Idem Auctor *cap. 17. de sollemni Process. SS. Sacramenti in ejus Festo num. 1. & cap. 18. de Statione, qua fit per viam, & in fine Processionis num. 7.* & denique *cap. 19. de iis, quæ observanda sunt infra Octavam SS. Sacramenti num. 4.* sicut etiam supracit. Turinus §. *Cum pervenerint*, idem docent cum Ceremon. Episc. & id etiam habetur in instructione pro expositione SS. Sacramenti in Oratione quadraginta Horarum Clementis XI. *n. 16. & n. 20.*

Confirmatur hæc sententia ex eo, quod Summus Pontifex cum Mitra sedens in Solio, à primo ex Eminentissimis Presbyteris Cardinalibus genuflexo in infimo gradu ejusdem Solii Pontificii incensatur, ut colligitur ex Cerem. Romanæ Ecclesiæ Marcelli Archiep. Corcyrensis *pag. 66. à tergo* editionis Colonienfis, quamvis præfatus Summus Pontifex non sit nisi Christi Domini nostri Vicarius in Terris. In favorem hujus sententiæ alia etiam trademus infra, quibus magis magisque confirmabitur nostra opinio de thurificatione SS. Sacramenti à Sacerdote genuflexo in infimo Altaris gradu.

Igitur dum Celebrans, & Ministri genuflexi in infimo gradu Altaris parumper orant, duo Thuriferarii cum Thuribus, & Naviculis incedunt ad cornu Epistolæ, ubi genuflexi sunt, & facta Oratione à Celebrante, & Ministris, ipse Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus surgunt (neque hic genuflexionem SS. Sacramento facere debent, quia non discedunt à medio in quo sunt) & statim accedentibus ad dexteram Diaconi Thuriferariis cum debitis genuflexionibus, imponit Celebrans incensum, ministrante Diacono Naviculam, in Thuribus primi Thuriferarii genuflexi, sine ulla benedictione, &

absque osculis; tum ipse Thuriferarius paululum recedit, & cedit locum secundo Thuriferario (qui pariter manet genuflexus cum sustinet Thuribulum) in cuius Thuribulum pariter Celebrans imponit Thus ex prima Navicula, quam idem retinuerat apud se Diaconus; quo facto, idem secundus Thuriferarius surgit, & facta genuflexione recedit aliquantulum, & manet genuflexus in plano à cornu Epistolæ. Primus verò Thuriferarius iterum accedit ad Diaconum, cui, post Naviculam suam receptam, tradit Thuribulum, & parum recedit, advertens ipse, & omnes alii, ne vertant terga SS. Sacramento, quantum fieri potest.

Posito incenso in duobus Thuribus, Celebrans genuflexus cum Ministris ut prius, deinde Diaconus tradit primum Thuribulum sine osculis Celebranti genuflexo, qui ter incensat SS. Sacramentum, facta profunda inclinatione ante, & post, quam etiam Ministri Sacri faciunt cum Celebrante ante, & post, elevantes interim anteriores partes Pluvialis. Deinde Celebrans reddit Thuribulum Diacono genuflexo, & hic primo Thuriferario, qui statim se recipit ad cornu Evangelii à regione alterius Thuriferarii. Hi autem duo, acceptis Thuribus, in stare non debent SS. Sacramentum, nisi durante Processione. Baudry *suprà n. 9. & 10.*

Tum imponitur Celebranti super humeros Velum humerale, quod cum firmatum fuerit à Ceremoniario, vel ligulis ante, & in ipso sint, vel spinulis retro; Cerem. *suprà num. 20.* ipse Celebrans, juxta sententiam Nicolai de Bralione *part. 3. cap. 17. n. 2.* ascendit inter Ministros Sacros usque ad secundum Altaris gradum, tum genuflexus super suppedaneum cum Subdiacono; Diaconus verò accedit usque ad Altare, ubi facta genuflexione unico genu, sine capitis inclinatione, capit Ostensorium, ubi est SS. Sacramentum, ambabus manibus, & tenens illud, Imagine Crucifixi, quæ est in Ho-

fit, ad fe conversa; illud tradit Celebranti eodem modo, ita ut in tota Proceffione prædicta Imago Crucifixi, non Celebrantem, respiciat, fed viam, quam habet ante fe.

X. Gavant. pag. 215. col. 1. n. 4. *Et ftans, genuflexo Celebranti immediatè tradit, &c.* Diaconus ftans, prædictum Ofteforium tradit, ut dixi, Celebranti, qui manibus fub Velo pofitis, illud cum debita reverentia accipit genuflexus: regulare enim eft, ut SS. Sacramentum femper à ftante tradatur, & à genuflexo recipiatur; ftatim verò ac ipfa Diaconus in manibus Celebrantis Ofteforium reverenter pofuerit, genuflectit eodem loco, in quo eft, fed convenire videtur, ut idem Diaconus etiam genuflexus profundam faciat inclinationem Sacramento, ut fit facta incenfatione ejuſdem Sacramenti, ac ftatim accedens ad dexteram Celebrantis, genuflexus accipit partem anteriorem fui Pluvialis, quam fuſtinet, & Subdiaconus pariter genuflexus idem facit ex altera parte à ſiniſtris: tum Celebrans cum ipsis Miniſtris ſurgit, & aſcendit ſuper planum ultimi gradus, ſeu ſuppeditæ, ut ibi commodius cum iſdem ſe vertere poſſit ad Populum, eodem modo, quo ſe vertit in Miſſa pro dicendo *Dominus vobifcum*; & Miniſtri Sacri item eodem modo, & ſimul cum ipſo ſe vertunt, ita ut Diaconus vertendo ſe non relinquat dexteram, nec partem quam fuſtinet Pluvialis, ſed ſimul vertendo ſe cum Celebrante ſequatur eandem dexteram, Subdiaconus verò ſiniſtram. Bralioſi ſuprà num. 5.

Statim verò ac Celebrans ſe vertit ad Populum, duo Cantores deputati in medio Presbyterii, & ad SS. Sacramentum converſi, intonant Hymnum *Pange lingua, &c.* & Chorus illum proſequitur alternatim ab una, & ab alia parte (omnibus tunc cum debita genuflexione SS. Sacramento incipientibus progredi eo ordine qui infra deſcribitur) vel ambæ partes Chori prædictum Hymnum proſequuntur alternatim cum Muſicis, ſi ad-

ſint, & cantantur illi Hymni, ſi longa ſit Proceſſio, qui in Rituali præſcribuntur; Celebrans verò in hac Proceſſione ſubariſſa voce cum Miniſtris recitat *Pange lingua*, & alios Hymnos, & Pfalmos, quos facilius mente recitare poteſt, quos ſemper primus incipit, dicendo ſolum totum primum &. Deinde Miniſtri Sacri dicunt ſecundum, & ſic alternatim illos proſequuntur, ex Cere- mon. Episc. lib. 2. cap. 33. §. 22. & Nicolao de Bralioſi ſuprà num. 6. Celebrans nunquam cum aliis in Proceſſione Sacramenti cantat; limitatur tamen hæc regula, quando Proceſſiones in locis extra Urbes fiunt, aut in Oppidis, aut in aliis Ruralibus locis, in quibus, ſi Celebrans ſileret, aliquando, vel nemo caneret, vel inordinate, & extra tonum Populus boatus ederet, eo quia vel nullus vel pauci cantum Gregorianum, ſeu tonos Hymnorum callent, atque unice id, quod audiunt, facile repetunt. Baruffaldus in Comment. ad Rituale Rom. de Proceſſ. in Feſto SS. Corporis Chrifti tit. 80. §. 4. ſub. num. 49.

Beneficiati, ſeu Manſionarii ſupradicti, parati cum Pluvialibus, ut ſuprà, finita Miſſa accedunt, facta ab omnibus genuflexione SS. Sacramento utroque genu, ad accipien- das haſtas Baldacchini (ſibi ab Acolythis porrectas) ad Cancellos, ſeu ad aditum Presbyterii, aut etiam ad locum Altari, quoad fieri poteſt, viciniorum, ſecundum commoditatem loci. Nicolaus de Bralioſi part. 3. cap. 17. num. 3, ibique genuflexi manent, donec tempus ſit procedendi.

Ita pariter Subdiaconus, deputatus ad ferendam Crucem, eam accipit, eumque ſtatim duo Ceroſerarii excipiunt, obviantes ei cum ſuis Candelabris de Credentia ſumptis, ad ingreſſum Presbyterii, vel extra, ſi fieri poteſt; ibique ſtant, & nunquam genuflectunt, habentes medium Subdiaconum, directe coram SS. Sacramento, qui ſimiliter dum Crucem tenet, nunquam genuflectit, & ſic permanent, ita ut Baldacchinum ſit

fit inter eos, & Altare, ut priores postea facilius procedant. Ex Bauldry *part. 4. cap. 16. art. 3. num. 4.*

Statim ac data est benedictio in fine Missæ, distribuuntur in Choro Candelæ cereæ albæ, seu faces, ab aliquo Ministro, pro Processione, quæ etiam accenduntur; ex Bauldry *suprà.*

XI. GAVANT, pag. 215. col. 1. eodém n. 4. *Sed manibus tantum Celebrantis, &c.*) Docet Gavantus, Tabernaculum Sanctissimæ Eucharistiæ non esse deferendum acerdotum humeris, sed manibus tantum Celebrantis, ut declaravit S. R. C. in Decreto ab ipso allegato, & dato in nostro Indice sub num. 167. Hoc tamen non obstante, Romana Rota in una Hispanen. Processionis super secundo dubio coram Analdo, die 28. Julii 1703. firmavit, & dixit, quod ab Innocentio XI. permissa Anno 1686. ex voto S. R. C. Capitulo Hispanensi vetusta consuetudine deferendi Sacramentum, in illius annua solemnitate, super pretiosæ structuræ Machina, non licet Archiepiscopo illam impedire, pretendendo eundem Eucharisticum Panem propriis manibus gestare. Confirmationes autem Apostolicæ in Ordine ad Ceremoniale, nunquam intellexerunt tollere, & infringere consuetudines centenarias, & immemorabiles. Ita, inquam, dixit, & firmavit Rota *suprà*, quam Decisionem affert Scarfantonus ad Ceccoperium tom. 1. in fine Decis. 41. & 32. pag. 159. Rursus etiam Urbeveteri in prædicta solemnitate, vel ex aliqua concessione, vel ex antiqua consuetudine, adhuc fertur Sanctissimum Sacramentum processionaliter in ea Machina argentea, ubi asservatur Sacrum Corporale, in quo accidit miraculum omnibus notum (de quo nos *suprà* num. 3. agentes de historia hujus Festi) bajulantibus Sacerdotibus indutis Sacris Vestibus, hastasque Baldacchini ferentibus aliis Presbyteris cum Pluviali,

Cum sæpe dicatur, à Celebrante, qui defert Sacramentum, debere servari nonnullos Ritus, nunc queritur, quinam erit iste Celebrans, qui debet deferre SS. Sacramentum suis manibus in hac Processione? Baruffi idem citandus, respondet cum Clericato de Sacrificio Eucharistiæ *decis. 60. num. 20. & 21.* in prima die solemnitate Corporis Christi, solemnibus Processio in quacunque Ecclesia Cathedrali est faciendâ ab ipso met Episcopo, si non sit impeditus, sin minus, à prima dignitate, juxta Cerem. Episc. *lib. 2. cap. 31. §. 8.* cui concordant nonnulla S. R. C. Decreta, quæ summam collecta lubet hic conferre.

Missarum solemnium celebratio, delatio SS. Sacramenti in Processione in ejus Festivitate, &c. & functiones similes, quas Episcopus præsens in sua Cathedrali facere debet, & solet, juxta formam Ceremonial. Episc. absente, vel impedito Episcopo, ad primam Dignitatem, & prima deficiente, ad secundam, & sic successive pertinet. Ita S. R. C. 25. Junii 1611. in *Croizat. n. seu Sancti Severi*, & datur in nostro Indice sub num. 166.

SS. Eucharistiæ Sacramentum in Processione, quæ fit in Festo Corporis Christi, deferri debet ab eo, qui Missam celebrat, & idem servandum est in Processione, quæ fit in die Dominico infra Octavam ejus. S. R. C. 23. Martii 1709. & datur in nostro Indice sub n. 612.

Idem confirmatur in Decreto edito die 5. Junii 1634. ut in expositione Sanctissimi Sacramenti Orationis quadraginta Horarum, qui celebrat, vel ordinar Vesperas in diebus Sollemnitatibus, gestare debeat Sanctissimum Sacramentum in Processione immediate ad Missam, vel Vesperam sequentem, & affert hoc Decretum Pascucci in Compendio ad Consultat. Canonice Jacobi Pignatelli *part. 3. tit. de Parocho, & Parochia, pag. 210.* juxta editionem Romanam, sed 129. juxta editionem Venetam.

Non convenit, quòd prima Dignitas celebret Missam ante Processionem Sanctissimi Sacramenti, & deinde alia Dignitas minor gestet illud in Processione. S. R. C. 31. Julii 1632.

Hoc Decretum confirmatum fuit ab Innocentio XI. in *Constit.* 21. quæ incipit: *Adiudicantur*, & quæ habetur in Bullario Romano editionis Luxemburgensis tom. 5. sub die 4. Julii 1689. & hæc dantur in nostro Indice sub num. 226.

In Festo Sanctissimi Corporis Christi deferatur Eucharistia à Celebrante; In Vesperis autem Octavæ (si fiat Processio) deferatur ab eo, qui cantavit Vesperas, modò sit Dignitas, vel Canonicus. S. R. C. 12. Junii 1627. & datur in nostro Indice sub n. 207.

Assistentia Episcopo in Missis Pontificalibus &c. Peragere sollempnia Missarum, & delatio Sanctissimi Sacramenti, absente Episcopo in Festivitate Corporis Christi, spectant ad primam Dignitatem, vel successivè ad alias Dignitates, vel ad seniores Canonicum, non autem ad Vicarium Generalem. S. R. C. 29. Maji 1655. & datur in nostro Indice sub num. 317.

Impedito, vel nolente Episcopo celebrare in Sollemnitatibus majoris hebdomadæ, Paschatis, Pentecostes, & cæteris expressis in Ceremoniali Episc. prout etiam occasione Processionum Sanctissimi Corporis Christi, & simillium, tam istar, quàm cæterarum functiones expleri non possunt à Vicario Generali, nec Canonico hebdomadario, sed spectant ad primam Dignitatem, eaque impedita, gradatim ad alias; Ita declaravit S. R. C. in *Gerunden.* 11. Februarii 1702. & hoc Decretum habetur apud Scarfontonum ad *Ceccoperium part. 1. lib. 2. tit. 13. sub num. 9. pag. 177.*

Missæ Conventualis in die Sanctissimi Corporis Christi, si abest Episcopus, celebrari debet per Dignorem de Capitulo ejus Ecclesiæ, in qua dies Festus celebratur, & sic in Collegiata, in qua incipit & desinit

ipsa Processio; ita declaravit Sacra Rota 8. Februarii 1677. in *Burgon. Præminentiarum coram Boulemonr. decis. 66.*

Alia Decreta spectantia ad hanc Processionem, tradentur à nobis infra.

Quamvis resolutum sit, ut vidimus, à S. Congregatione, præsertim die 23. Martii 1709. quòd ille, qui celebrat Missam in Festo SS. Corporis Christi, debeat deferre Sacramentum in Processione, excipitur tamen ab hac regula Episcopus, qui licet non celebret Missam Pontificalem, nihilominus ab ipso deferri debet Sanctissimum Sacramentum in Processione hodierna, nisi legitime fuerit impeditus, & non à prima Dignitate, seu à Digniori Canonico, qui Missam cantavit, & hoc colligitur ex supracitis Ceremoniali Episc. eodem loco.

In Oppidis verò, & aliis locis Ruralibus, à Sacerdote Seculari digniori illius loci deferri debet. Ita *Barbosa Decis. Apost. collect. 335. num. 9. & 10.* Et *Nicolaus in Flosculis v. Eucharistia num. 25. & 26.* Pax *Jordanus lib. 3. tom. 3. num. 9.* *Bauldry supra §. 2. num. 3.*

XII. *Gadant. pag. 215. col. 1. num. 5. In Processione Clerus, &c.* Elevato Sanctissimo Sacramento, vel etiam antè, si opus erit, junior Ceremoniarum Magister curabit, ut Processio secundum ordinem in Rotulo descriptum dirigatur, & procedat: Ceremoniale Episc. *lib. 2. cap. 23. §. 16.* & juxta Decretum editum à S. R. C. 8. Maji 1617. & datum in nostro Indice sub num. 161. & postea curare etiam debet, ut continuato, & convenienti ordine omnes per viam semper procedant, non huc illucque eundo. *Nicolaus de Bralio supra cap. 16. num. 1.* qui etiam vult, ut ad hanc Processionem, duo vel tres Ceremoniarum Magistri deputentur, præter illum, qui Celebranti pro Missa, & Processione assistat. *Idem loc. citat.*

Omnes procedere debent in hac Processione detecto capite, quamvis longè sit à Sanctissimo Sacramento, non ideò tamen absque birreto Clericali incidere convenit Clericis; sed illud manu à Candela non impedita ante pectus gestare debent, nec valetudo excusare potest in hoc casu, juxta Decretum S. R. C. sub die 3. Augusti 1695. & datum in nostro Indice sub num. 509 & allegatum etiam à Sarnellio Epistolaram Ecclesiast. tom. 4. Epist. 26. num. 4. Quamvis enim Pontifex reservatam habeat facultatem concedendi Pileolum in celebratione Missæ, ut declaravit S. C. Episc. 2. Januarii 1690. & 17. ejusdem 1695. & S. R. C. 31. Januarii, & 24. Aprilis 1626. ut refert noster Gavantus tom. 1. part. 2. tit. 2. num. 2. & Corsetus *Addit. num. 26.* nihilominus ille, cui datur talis facultas, non potest uti Pileolo, tam in sollempni, quam in privata Missa, à Præfatione usque ad peractam Communionem. Pyr. Corradus *Præxi dispensat. lib. 3. cap. 6. num. 31.* Polacous *part. 1. num. 13.* quod & ampliari potest ad tempus præsentis Processionis, quia tam in Missa à Canone ad Communionem, quam in Processione hodierna patet Sanctissima Eucharistia, cui debetur cultus laurie. Baruffaldus *suprà §. 4. à num. 50. ad num. 52. usque.*

XIII. Gavant. pag. 215. col. 1. eodem num. 5. *Regulares ante Clerum procedant, &c.* Unaquaque Religio, & Confraternitas, quæ procedere debent Clerum Seclarem, cum suis insignibus, & Cruce, ac etiam funalibus, seu candelis accensis, in Processione hac procedit. Ceremoniale Episc. *loc. citat.* Crux in Processionibus deferenda est à prædictis Regularibus cum velo pendente, ut decrevit S. R. C. die 14. Januarii 1617. & datur in nostro Indice sub num. 157. Ordo autem describendus in prædicto Rotulo, & procedendi in hac Processione, erit, ut primo præcedant Confraternitates Laicorum si adsint, & si utantur proprio, & particulari habitu Confraternitatis, alias enim

nullum debent habere locum particularem; Deinde Religiosi secundum ordinem antiquitatis, vel prout de jure, vel consuetudine, procedere solent; Postmodum Curiales, & Officiales, portantes intortitia accensa, inter quos ultimo loco ibunt Nobiliores, & Magistratus, juxta Ceremoniale Episc. *lib. 2. cap. 33. §. 5.* quod procul dubio in arte legendum est, si ipsi Religiosi aut etiam Confratres intortitia non portent, alioquin prædicti laici nobiliores, ut *suprà*, ante omnes alios procedere deberent, cum manifestum sit, talem locum eis non dari, nisi quantum decet majora lumina viciniora esse Sanctissimo Sacramento; Magistratus, & Officiales ibunt, ut *suprà*, vel secundum consuetudinem loci, post Sanctissimum Sacramentum; Non enim ita exactè potest regulari hæc Processio, quin quoad multa aliquid consuetudini (modò sit tolerabilis) concedatur. Omnes autem in hac Processione deferre debent, juxta Ceremoniale Episc. *suprà §. 4.* tam laici, quam Religiosi, funalia, saltem candelas Cereæ albæ accensas; Et idem dicendum de omnibus aliis de Clero: Bralton *part. 3. cap. 16. num. 2.* & hoc est juxta Decretum etiam datum in nostro Indice sub num. 15. quas quidem Candelas debent deferre e manu, quæ extima cuique est, altera pectori adnota, ut optime notat Gavantus *hic*, & nos tradidimus, agenda de Processione, quæ fit occasione Orationis quadraginta Horarum; ab hac regula excipiendi videntur ii, qui proximiores Sanctissimo Sacramento deferunt intortitia, ut paulò inferius fusius advertemus.

Cantores, seu Musici, si adsint, procedant ante Crucem, secundum Ceremoniale Episcoporum *lib. 2. cap. 16. §. 15.* quod tamen intelligendum videtur de Musicis, qui non sunt Beneficiati, neque etiam de gremio Ecclesiæ, aut Clerici, sed Laici, quamvis Cortis induti; nam si sint Clerici, seu Beneficiati, convenientius videtur, ut et usus communior, et procedant immediatè post

post Crucem. Nicolaus de Bralio *part. 3. cap. 5. num. 14. & cap. 16. num. 3.* Si tamen ob magnum numerum Clericorum Ecclesie, qui sequuntur post, valde remoti essent à Sanctissimo Sacramento, profectò conveniret, ut post omnes Clericos procederet minor Chorus selectorum Musicorum vocis suavioris, qui eodem tempore, quo alii, scilicet alternatim cum Clero eodem cantaret. Idem Nicolaus de Bralio *suprà num. 3.* Sed absint quæso, ait Baruffaldus infra citandus, ab hac sanctissima functione Musicæ, qui vocis strepitu nimis hilari, ac licentioso, pietatem, & devotionem Populi distrahunt, & dissipant, & tot repetitionibus inutilibus Religionem in incommodum vertunt; Baruffaldus *suprà, &c.*

Huc pertinent sequentia Decreta à S. R. C. edita, scilicet.

In Festo Sanctissimi Corporis Christi non convenit cantare cantiones vulgari sermone. S. R. C. die 20. Martii 1609, & datur in nostro Indice sub num. 95.

Nullo modo convenit, ut Magister Cappelle in Processionibus cum Beneficiatis, sed quascunque consuetudine, vel alia non obstante, debet incedere cum suis Cantoribus immediatè post Crucem, ante ipsos Beneficiatos, vel in loco, ubi ab Episcopo ordinatum fuerit. S. R. C. 20. Novemb. 1610. & datur in nostro Indice sub n. 112.

Rursus eadem S. C. Vigiliensè Episcopo, suisque Canonicis, supplicantibus declarari, ubi, & quomodò incedere debeant Cantores in Processionibus Sanctissimi Corporis Christi, aliisque Sollemnibus? Sacra, inquam, Congregatio respondit 8. Octobris 1650. servandum esse Ceremoniale Episc. in cap. 2. lib. 1. & alibi, eosque superpelliceo indutos tunc incedere debere, & refert hoc Decretum Pascucci in Compendio ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli *part. 2. Tit. de Præcedentiâ, & Præminentia, pag. 248.* juxta editionem Romanam, & 152. juxta Venetam.

XIV. Gavant. pag. 215. col. 2. eodem n. 5. *Qui Crucem defert, congruit, &c.*) Post prædictos in Processione sequitur Clerus, hoc est primò, qui defert Crucem, & hic, ut notat Gavantus, congruit, ut veste Subdiaconali sit indutus, & debet procedere medius inter duos Ceroferarios, portans duo Candelabra cum candelis accensis (nullo tamen præeunte Thauriferario; Procedentes verò observare debent, ut, exceptis Subdiacono cum Cruce, & Ceroferariis, qui non genuflexerunt, omnes alii genuflexionem faciant utroque genu, etiam profunda Capitis inclinatione. Turrius *part. 3. sect. 3. cap. 2. de Festo Corporis Christi §. Præcedentes*) Deinde, si adsunt Clerici Seminarii, juxta Decretum editum à S. R. C. die 17. Septembris 1607, & datum in nostro Indice sub num. 72, nimirum -- Clerici Seminarii debent in Processionibus primi incedere ante Clerum Secularem, & relinquere locum digniorem Curatis -- Post eos autem præcedere debent Ecclesiarum Parochialium Curati, cum Cottis, & eorum insignibus, si illa deferre soleant, tum Ecclesie Collegiate, item cum eorum insignibus, & deinde Clerus Ecclesie Cathedralis, cujus Ecclesie Beneficiati, seu Mansionarii, ex Dignioribus, vel alii Beneficiati Ecclesie Collegiate, seu Parochialis, parati cum Pluvialibus, ut *suprà* adnotatum est, hastas Balacchini per Ecclesiam deferent; ibunt deinde in Processione cum candelis accensis ante Canonicos (si aderunt, vel ante alios Presbyteros, ubi non sunt Canonici) qui similiter omnes, unà cum Dignitatibus erunt parati Paramentis albis, nempe Dignitates, seu Digniores de Clero cum Pluvialibus, alii secundum ordinem cum Paramentis sibi competentibus, ut *suprà* dictum est; Omnes tamen sine Stolis, & Manipulis, ac sine eorum insignibus, deferent tamen omnes intortitia, aut saltem candelas accensas, modo, quo *suprà* diximus.

Ceremoniarius nullum certum locum habere potest, nec candelam deferre debet, sed omni-

omnibus debet providere modestè, ut debitis modo, ordine, & ea, qua par est, reverentia fiant. Bauldry *part. 4. cap. 6. art. 3. num. 14.* & juxta Decretum editum à S. R. C. die 8. Maji 1617. & datum in nostro Indice sub *num. 161.* Nimirum -- Ceremoniarum Magister in Processionibus incedit apud Celebrantem, & ejus Assistentes, & ubique discurrit, quando opus est, pro ordinanda Processione -- Immo, ut *suprà* diximus, conveniens est, ut pro dirigenda hac Processione plures adsint Ceremoniarum Magistri.

Post Dignitates, seu Ecclesie Digniores, à lateribus hinc inde ibunt octo Cappellani; seu Clerici cum Cottis, qui in Missa interviunt, quatuor pro qualibet parte, deferentes eadem funalia accensa, quæ pro Missa fervierunt, & post eos duo Acolyhi cum duobus Thuribus, continuè Sanctissimum Sacramentum per viam thurificantes; ex Ceremoniali Episcoporum *suprà* §. 7. & videantur quæ diximus *suprà* loquentes de Processione, quæ fit Feria V. in Cæna Domini, ubi explicatur, quomodo prædicti Acolyhi thurificare debeant.

Hic notandum occurrit, non esse necessè, ut qui prædicta octo intortitia gestant, procedant à lateribus Baldacchini (quod heri non potest sine magno incommodo, ut optimè notat Bralio *suprà* cap. 16. n. 6.) sicut quidam male opinantur, dispositionem Ceremonialis Episcopi male inter retantes, eò quòd ibi dicatur, quòd procedunt à lateribus Baldacchini, quæ verba nihil aliud profectò significant, quàm quòd procedere debeant hinc inde ab una parte, & ab altera, imò etiam ante Baldacchinum; & hanc esse sensum genuinum dictorum verborum, clarè colligitur ex seqq. nam additur, quòd immediatè post eos sequuntur duo Acolyhi Thuriferarii, continuè Sacramentum incensantes, quòd nullo modo fieri posset, si à lateribus Baldacchini procederent, ut optimè advertit Bralio *loc. suprà*, qui tamen *num. 7.* sequenti advertit, quòd deferentes

prædicta octo intortitia, ea non debent deferre manu extrema, sicuti deferuntur candelæ ab omnibus in Processione, ut *suprà* diximus; sed prædicti octo (juxta Bralio sententiam) qui à dexteris ibunt, debent deferre intortitium manu sinistra, altera manu supra pectus posita; qui vero procedunt à sinistris, deferre debent intortitium manu dextera; deinde subdit Bralio, quòd idem facere debent omnes, qui portant funalia, aut cereos. Sed certum est, hoc esse contra praxim communem, nam in omnibus Ecclesiis deferentes candelas, & etiam funalia, ea deferunt juxta regulam traditionis Gavanto, nimirum manu extrema, & sic qui à sinistris sunt, manu sinistra, & qui à dexteris sunt, manu dextera; ut docet etiam Bauldry *suprà* art. 3. num. 13. Cuiusmodi, qui deferunt intortitia, seu funalia, debeant ab hac regula recedere, & alia manu, nempe intima ea deferre, nullus alius hoc docet, nisi Bralio *suprà*, nullam assignando rationem. Aliqua tamen afferri posset pro illis octo, qui deferunt intortitia immediatè ante Baldacchinum, nimirum conveniens esse, ut ea deferant manu intima, quia talia funalia, & intortitia sic delata proximiora sunt SS. Sacramento, quòd deferunt à Celebrante, qui proximiè adest sub Baldacchino.

Sequitur deinde Celebrans, detecto, & nudo capite, deferens manibus suis SS. Sacramentum, inter Diaconum, & Subdiaconum, hinc inde, ut *suprà* dictum est, Pluvialis fimbrias elevantes, ex Cerem. Episc. *suprà* §. 8.

Dum Celebrans descendit per gradus Altaris, tenens ambabus manibus Ostensorium, prompta debet esse umbella albi coloris, supra caput ejus elevanda, primo quàm transeat, & se supponat Baldacchino; quia Baldacchinum difficile, & cum magno incommodo ad Altare accedere potest, ut Celebrantem tegat. Igitur, ut diximus in Processione Feriæ V. in Cæna Domini, & Cratonis quadraginta
Hera.

Horarum, conueniens est, ut prompta fit umbella per totum spatium, quod interest ab Altari ad Baldacchinum, ne Sacramentum absque honoris tegmine, licet per breue spatium, deferatur; nam Baldacchinihafte solent ad Cancellos, seu in aditu Chori, vel in medio Presbyterii eleuari; itaque ab Altari uique ad medium Presbyterii, seu usque ad aditum Chori, umbella ministerium suum præstabit, tegendo caput Celebrantis, seu melius Sacramentum, vice Baldacchini, donec Celebrans ipse transeat, & Baldacchino magno se supponat, Baruffaldus *suprà* §. 3. n. 37.

De Thuribulis fumigantibus, noster P. Quarti *de Process. sect. 3. n. 13. in sextam circumstantiam* quarit quintò, an Thuriferarii debeant incensare, vel suffumigare pavimentum, sternendo viam in hac Processione, & post allatas hinc inde rationes, relinquit resolutionem arbitrio dirigentium Processionem, alterum ex ibi adductis modis eligere in reverentiam Sacramenti, de quibus pariter nos locuti sumus, agentes de Processione, quæ fit Feria V. in Cæna Domini. Dicit tamen allegatus Quarti in fine, quòd modus ille sternendi viam cum Thuribulis effumigantibus, magis congruit huic Processioni, quæ fit per vias publicas. Hæ enim, cum sint profanæ, indigent prævia quadam cum incenso expiatione, salvo semper, &c.

Huc spectat, summam tradere in unam collecta sequentia Decreta, quæ omnia pertinent ad magis confirmanda supradicta, & ad dirigendos Ritus hodiernæ, & aliarum etiam Processionum.

Clerus Ecclesiæ Cathedralis unitus ultimo loco incedere debet in Processionibus, nec Clerus, vel Canonici aliarum Ecclesiarum debent cum dicto Clero Cathedrali incedere. Ita S. R. C. 21. Augusti 1604. & datur in nostro Indice sub n. 36.

Presbyteri, & Clerici Cathedralis, omnes faciunt unum corpus cum Canonici, & omnes sub una Cruce debent incedere. Ita

Gavant. Rubr. Miss.

S. R. C. 28. Novembris 1609. & datur in nostro Indice sub n. 103.

Curatus ratione Stole debet precedere aliis Presbyteris, etiam Canonici Ecclesiæ Collegiatae. S. R. C. 24. Octobris 1609. & datur in nostro Indice sub n. 102.

Confraternitati SS. Sacramenti, quæ sumptus ceræ facit, potest concedi, ut in Processionibus ejusdem SS. Sacramenti, aliqui ex Confratribus cum funalibus accensis incedant hinc inde apud SS. Sacramentum; dummodò major pars Confraternitatis, cum sua Cruce, & Intignibus, incedat antè in loco suo. S. R. C. 10. Maji 1608. in *Nepefina*, & datur in nostro Indice sub n. 89.

Priores Confraternitatis SS. Sacramenti, non ante Baldacchinum post Capitulum, sed à latere Baldacchini debent incedere. S. R. C. 30. Januarii 1616. & datur in nostro Indice sub *num. 153*.

Abbatès, quando sunt plures in eodem loco, & habent Clerum distinctum, debent in Processionibus incedere unusquisque cum suo Clero. S. R. C. 19. Januarii 1613. & datur in nostro Indice sub n. 134.

Rectores Ecclesiarum Parochialium in Processionibus, non debent incedere inter Dignitates & Canonicos, sed separatim cum suo Clero, & ante Clerum Cathedralis. S. R. C. 12. Maji 1612. & datur in nostro Indice sub n. 125.

Ubi habitus Dignitatum est distinctus, & diversus ab habitu Canonicorum, quamvis Canonici sint impares numero, non sunt conjugendæ Dignitates cum Canonici in Processionibus, sed tres ultimi Digniores, tam ex illis, quam ex ipsis, incedunt simul in eadem riga. S. R. C. 3. Junii 1617. & datur in nostro Indice sub n. 162.

Si Episcopus in Processione Sanctissimi Sacramenti non deferat Eucharistiam, Canonici tamen Cathedralis induant sacras vestes. S. R. C. 17. Martii 1618. & datur in nostro Indice sub n. 227.

R r r r

Non

Non licet, non habentibus usum Pluvialis, in die & infra Octavam SS. Corporis Christi, peragere Processionem cum SS. Sacramento. Ita respondit S. R. C. 22. Januarii 1701. & datur in nostro Indice sub n. 551.

Potest Archiepiscopus Granatensis ex inmemorabili consuetudine in Processionibus sollempnibus post se deferre sellam gestatoriam mediam inter se, & Præsidentem, ac Regium Magistratum. S. R. C. 10. Maji 1608. Et etiam in Processione SS. Corporis Christi. S. R. C. 15. Septembris 1657.

Liquidò constat, tale Decretum esse municipale pro Ecclesia, & Antistite Granatensi, non verò generale pro omnibus Ecclesiis Cathedralibus, & Episcopis, ut aliqui supponunt, inter quos recensetur Pascuccius, qui idcirco in compendio ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli *part. 1. tit. de Episcopis*, conatur afferre rationes, quibus vindicare studet præfatum Decretum verbis generalibus conceptum, veluti pro omnibus Episcopis, dicendo, quòd usus ejusdem Decreti sit juxta Ritus, & arbitrarius Episcopo, in quocunque loco magis apto, & designato ad ministrandum, præsertim quando est eadem sella gestatoria, qua utitur in Ecclesia, & quam Ceremoniale, Concilium, & Canones dicunt esse de dignitate, & de Pontificali, & usus illius in stationibus reputatur, ac si esset in Ecclesia, quia Processio ab exitu usque ad reditum unicus dicitur actus, non minus, ac si in ipsa Ecclesia perficeretur, ideoque omnia loca, per quæ Processio transit, tanquam Ecclesia considerantur. Hucusque Pascuccius. Sed frustranea est talis interpretatio, quia, ut dixi, præfatum Decretum non est generale pro omnibus Episcopis, sed particulare, immò & singulare pro solo Archiepiscopo Granatensi ob inmemorabilem consuetudinem ibi expositam, unde frustra adducuntur rationes ad vindicandum illud Decretum, veluti esset generale pro omnibus Episcopis.

In Processione sollempni SS. Corporis Christi,

quando Processio sistit, Sacerdos celebrans, Subdiaconus, & Diaconus, non debent sedere neque in scamno, neque in sedibus. S. R. C. 21. Januarii 1690. & datur in nostro Indice sub n. 494.

Processio in sollempnitate SS. Corporis Christi debet inchoari à Cathedrali, seu Matrilinea, & ad eandem terminare. S. R. C. 19. Augusti 1629. & datur in nostro Indice sub n. 243.

Idem confirmatum fuit die 1. Septembris 1718. in *Nolana*.

Non possunt Regulares Processiones fieri extra Ecclesiam in Feria V. in Cena Domini, nec in Festo Corporis Christi, extra eorum jurisdictionem, & per Parochiam aliam. S. R. C. 11. Decembris 1613, & datur in nostro Indice sub n. 138.

Fratres Prædicatores nequeunt in suis Processionibus SS. Sacramenti, Dominica infra Octavam Corporis Christi, mutare viam, vel mel à principio electam. S. R. C. 24. Novembris 1615. & datur in nostro Indice sub n. 150.

In Regno Castellæ, & Legionis in Hispania, servandum est Cerem. Episc. de generalibus Processionibus, ita ut Fratres, seu Monachi, vel Ordines Regulares antecedant, & Presbyteri, seu Clerici Seculares subsequantur, & ultimum locum obtineant, nec mixtim cum Regularibus incedant; Superiores verò dictorum Regularium numerum debitum, decentem, & consuetum Fructum ad easdem Processiones mittant. S. R. C. 30. Augusti 1602. in *una Castilia, & Legionis*, & datur in nostro Indice sub n. 8.

In Ecclesiis Regularium habentibus Claustro, fiant Processiones intra Claustro tantum; si verò non habent Claustro, fiant præpe muros Ecclesiæ, sive exeundo ab una porta, & intrando per aliam Ecclesiæ portam, sive per eandem. S. R. C. 26. Febr. 1624. & datur in nostro Indice sub n. 224.

Ubi adest Sodalitas SS. Sacramenti, competit ei præcedentia super alias Confraternitates

tates in omnibus Processionibus, in quibus defertur SS. Sacramentum. S. R. C. 19. Januarii 1655. & datur in nostro Indice sub num. 314.

Extra ambitum Ecclesie non licet Regularibus facere Processiones, nisi de licentia & consensu Parochi, salvis privilegiis, si quae sint. Processiones vero Confraternitatum non debent extendi per vias, sed circa muros Regularium, qui eas regunt. S. R. C. 26. Februarii 1628. & datur in nostro Indice sub n. 225.

Intra ambitum Ecclesiarum Confraternitatum fieri possunt Processiones juxta cujusvis Confraternitatis institutum, absque interventu, & licentia Parochi. S. R. C. die 10. Decembris 1703. & datur in nostro Indice sub n. 572.

Cappellanus Confraternitatis, non potest suo arbitrio, sine expressa licentia Episcopali, Processiones facere. S. R. C. 4. Martii 1606. & datur in nostro Indice sub n. 46.

Primicerius, licet dubitetur, an sit Dignitas, debet in Processionibus capere Pluviale, sicut Dignitas, & non Planetam, sicut Canonicus. S. R. C. 28. Aprilis 1607. in Capuana, & datur in nostro Indice sub n. 54.

Canonici Ecclesie Collegiate, non debent in Processionibus incedere parati, sicut Canonici Cathedralis. S. R. C. 19. Maji 1607. & datur in nostro Indice sub n. 66.

Potest Episcopus compellere Regulares, etiam per Censuras, ut accedant ad publicas Processiones. S. R. C. 27. Julii 1609. in Ferrarum, & datur in nostro Indice sub n. 99.

Regulares precedente generali indictione, tenentur accedere ad Processiones publicas SS. Corporis Christi, prout respondit Sacra Concilii Congregatio in una Insularum Canarie jurisdictione, apud Monacellum in Formulario Legali practico part. 4. in supplemento ad 2. tom. sub n. 443.

Regulares tenentur accedere, ubi vocati fuerint, ad Processiones Corporis Christi, Rogationem, quae vocatur Litaniam major, &

ad eas, quae pro serenitate, vel pluvia impetranda fieri solent, necnon ad alias quascunque pro bono publico, & onere indictas, dummodo eorum Monasteria à Civitate ultra medium milliare non distent, aut nisi exhibeant privilegia Apostolica posteriora publicatione Sac. Conc. Trident. & quatenus accedere noluerint, compellendi sunt per censuras, vel alias poenas Episcopo benevisas. Eadem S. Concilii Congregatio in Mediolanen. die 3. Aug. 1658. vide Decretum in nostro Indice sub n. 2.

Non potest Episcopus cogere Clerum totius Diocesis, ad interessendum Processioni, in die sollempnitatis SS. Corporis Christi; ita censuit Sac. Concilii Congregatio in Forojempronien. apud Pascuccium in compendio ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli part. 2. tit. de Process. pag. 163. juxta editionem Venetam.

Quamvis Episcopus, adhibito Capituli Consilio, praesigat, & dirigat, ac transferat Processiones, tamen non potest pervertere, & immutare Ritum Processionum à Ceremoniali, & Rituali Romano praescriptum, neque de consensu Capituli. S. R. C. 26. Januarii 1658. & datur in nostro Indice sub n. 326.

Alloquans Processionem SS. Sacramenti, gaudet immunitate Ecclesiastica. Sacra Congregatio Immunitatis, in Beneventana 30. Septembris 1636. & reperitur apud Pascuccium in compendio ad Consult. Pignatelli part. 1. tit. de immunit. Ecclesiast. & refert etiam Riccius in Synopsi Decretorum dista Congreg. v. Immunitas Localis sub n. 4.

Presbyteri alicujus Ecclesie, inter limites propriae Parochiae, non possunt propriam Crucem erigere, sed debent incedere sub Cruce Parochiae, licet Parochia sit Regularium. S. R. C. 12. Martii 1616. & datur in nostro Indice sub n. 154.

Dum elevatur Eucharistia, Canonici, & Clerus, qui processionaliter incedunt, debent genuflectere. S. R. C. 2. Maji 1620. & datur in nostro Indice sub n. 178.

R r r 2 Verum

Verum hoc Decretum non se extendit ad eos, qui intersunt Processioni SS. Sacramenti; isti enim ad prædictam elevationem, non tenentur genuflectere, quia sunt in actuali illius adoratione. Billus *lit. G. n. 19. §. 2.*

Rursus adnotare debemus, quòd juxta alias dispositiones, Clerici Missæ inservientes non debent pulsare campanulam ad elevationem Sacramenti in Missa, dum Processio transit ante Altare, ubi celebratur.

Episcopus in publicis Processionibus, cum eappa, & birreto, non inter Dignitates, sed solus incedere debet; quòd si deferatur aliqua Imago, seu Reliquia, ipse cum cappa, & birreto debet incedere post Imaginem, seu Reliquiam, nisi adsit consuetudo in contrarium. S. R. C. 20. Novembris 1628. & datur in nostro Indice sub n. 239.

XV. Gavant. pag. 215. col. 2. n. 6. *De Baldacchino, & Hastarum &c.*) Nos quoque in nostris Additionibus, & Observationibus ad Feriam V. in Cœna Domini, necnon ad Processionem, quæ fit pro Oratione quadraginta Horarum, satis locuti sumus de Hastarum Baldacchini distributione. Nunc addendum est, quòd Baldacchinum debet esse perpulchrum, & quadratum, albi coloris, cum octo hastis, vel ad minus quatuor ad ejus angulos, æquali distantia distributis, & mobiliter fixis in telario superiori, totam machinam quadratam componente. Forma illius omnino decet, ut sit quadrata, & fixè immobilis, non autem plicabilis, & sine telario, ut in aliquibus locis adhibetur, quia ista plicabilitas parit deformitatem, nec semper tenet partem superiorem apertam, & expansam, unde fit, quòd Sacerdos deferens Eucharistiam, tectus aliquando maneat, & sub dio. Baruffaldus *suprà part. 4. tit. 80. num. 43.*

Ordo autem hujusmodi hastas gestandi, ita est, ut dignior ferat primam hastam, quæ ante Celebrantis dexteram; secundus alteram, quæ proxima est ante Celebrantis sinistram; tertius aliam, quæ immediatè est

sub prima à parte dextera; quartus aliam, quæ succedit primæ à parte sinistra; quintus tertiam hastam à parte dextera; sextus tertiam à parte sinistra; sic deinceps, ita ut minus digni habeant postremas hastas post tergum Celebrantis. Deinde si via erit longior, præsertim in hac Processione SS. Corporis Christi, distribuendum erit onus ferendi hastas prædictas cæteris Civibus, & Nobilibus Civitatis, seu Officialibus, vel Soldatibus, pro locorum consuetudine, judicio Episcopi moderanda, ubi opus videbitur, ne rixæ, aut contentiones oriantur. Ceremoniale Episc. *lib. 1. cap. 14. §. 2.*

Quòd si inter Digniores, & illustriores plures essent, qui de æquali gradu, aut præminetia contenderent, adèd ut omnibus his primo loco hasta Baldacchini assignariquirent, relinquatur iis ultimus locus, idest ubi Processio jam pervenit ad Ecclesiam, ad quam dirigitur; talis enim locus reputatur primo æqualis. Ceremoniale Episc. *suprà §. 3.*

Primo tamen loco Sacerdotes digniores de Capitulo, sive sint Dignitates, sive Canonici, sive Beneficiati, aut Mansionarii digniores (ut supra notatum est) parati cum Pluvialibus albis juxta consuetudinem Ecclesie, deferant Baldacchini hastas, quas portabunt per totam Ecclesiam, & ad Ecclesiam jam cum pervenerint, in laicorum manibus eas relinquunt, qui primo loco Barones, & Nobiliores, seu Magistratus esse debent, deinde alii, ut supra dictum est. Ipsi vero Beneficiati ibunt ad locum suum, idest ante Canonicos paratos. Ex Ceremon. Episc. *part. 4. lib. 2. cap. 33. §. 21.*

Si adsint Prælati in hac Processione, & Nobiles Laici, incedunt post Celebrantem, & si velint, faces deferunt, ut decet. Continuè, uniformiter, & sine ulla interruptione omnes incedant, ita ut non sistant se Clerici, nisi necessitas id postulet; & si contingat, eos transire ante Sanctissimum Sacramentum, quod forè defertur ab aliis, non

non propterea debent fe firmare. Si item accidat, ut Celebrans per aliquos gradus afcendat, aut descendat, Ceremoniarus, aut alias, Alba extremitates, & vestes interiores Celebrantis elevet. Advertant autem, quod Dignitates, Canonici, teu Sacerdotes, qui posteriores sunt, cavere debent, ne nimium se elongent à Sanctiffimo Sacramento. Bauldry *part. 4. cap. 16. art. 3. num. 20. & 21.*

XVI. Gavant, pag. 215. col. 2. eodem n. 6. *De circulo, & via procedendi, &c.*) Nihil addendum est, nisi quod modus procedendi, vel à prædicto latere Evangelii, ad latus Epistolæ, si id patiatur locorum situs, videtur conformis Pontificali Romano, in quo præscribitur, ut in dedicatione Ecclesiæ Processiones sic inchoentur.

Si longior fit Processio, potest Celebrans in aliqua Ecclesia, & super illius Altare, deponere Sanctiffimum Sacramento super Corporale in eo præparatum, & aliquantulum emicere, quod tamen non passim in singulis Ecclesiis, vel ad singula Altaria, quæ forsitan per viam constructa, & ornata reperiuntur, faciendum est, sed semel tantum, & iterum, arbitrio Celebrantis. Ceremoniale Episc. *lib. 2. cap. 33. §. 22.* frequentes enim Stationes videntur importunæ, & sæpe Processionis ordinem pervertunt. Bauldry *suprà n. 23.*

Cum igitur Celebrans pervenerit ad locum Stationis ante Altare, Diaconus genuflexus cum debita reverentia accipit ab ipso Celebrante stante Tabernaculum Sanctiffimi Sacramenti, seu Ostensorium; Celebrans verò, statim ut in ejus manibus illud repositum, & priusquam Diaconus ad Altare cum Ostensorio se vertat, genuflectit. Reposito deinde Sanctiffimo Sacramento in medio Altaris super Corporale, Diaconus, facta prius genuflexione unico genu Sacramento, ut facilius surgere possit, revertitur ad dexteram Celebrantis, qui, deposito velo humerali, cum Cantores in cantu pausato, & de-

voto, cantabunt Versiculum: *Tantum ergo Sacramentum &c.* surgit (sicuti & Subdiaconus) & tunc ministrante de more Diacono, imponit Incensum in Thuribulum, deinde suis cum Ministris genuflectit; & incensat Sanctiffimum Sacramento, eodem Ritu, quo initio Processionis. Nicolaus de Bralio *suprà num. 3.*

Quo facto, duo Cantores, genuflexi ante Sanctiffimum Sacramento, cantabunt Versiculum: *Panem de Calo, &c.* & responso à Choro: *Omne Delectamentum &c.* Celebrans surgens, ex Libro, quem Diaconus, & Subdiaconus genuflexi hinc inde sustinebunt, cantabit, præmissis *Dominus vobiscum*, Orationem: *Deus qui nobis sub Sacramento &c.* cum brevi conclusione: *Qui vivis, & regnas per omnia secula seculorum.* Ceremoniale Episc. *suprà §. 27.* & Rituale Romanum *de Processione in Feflo Corporis Chrifti.*

Cantata Oratione, Celebrans genuflectit, & statim, ut initio Processionis, per Magistrum Ceremoniarum imponetur super humeros ejus iterum velum humerale, ut *suprà* adnotatum est, & interim Diaconus accedit ad Altare, facta genuflexione unico genu Sanctiffimo Sacramento, capit Ostensorium, & stans illud reponit in manibus Celebrantis sub velo positus, ac statim genuflectit, ut initio Processionis. Celebrans verò illud accipit genuflexus cum debita reverentia, tum surgit cum Ministris, & continuatur Processio, & similiter cantus eorum, quæ prius cantabantur, à loco, in quo intermissa fueret. Ex Nicolao de Bralio *suprà n. 6.*

Dum fit Processio, semper pullantur Campanæ Ecclesiæ principalis, & aliarum, ante quas transitur. Bauld. *sup. n. 24.*

XVII. Gavant, pag. 215. col. 2. num. 7. *In fine Processionis, &c.*) Expleto gyro Processionis, omnes Religiosorum Ordines, ad eandem Ecclesiam, à qua Processio discessit, reversi, ut patet ex Decretis à nobis *suprà* datis, ac in ea manentes, benedictionem expectabunt, nec prius discedant.

R r r 3

Subdia-

Subdiaconus deponit Crucem in loco decenti, hoc est in cornu Epistolæ prope credentiam, tum etiam ipse in suo loco genuflectit, usque ad benedictionem postea dandam. Bauldry *suprà* n. 25.

Item dum prædicta Processio erit in fine prope eandem Ecclesiam, à qua discessit, ante ejusdem Ecclesiæ fores, iterum Nobiliores Laici, vel alii Nobilitate eisdem æquales, Hastas Baldacchini capient, & Celebrans sub Baldacchino ibit usque ad Cancellos, vel Presbyterium, vel ad gradus Altaris, juxta Ecclesiæ Structuram, aut situationem. Ceremon. Episc. §. 23. Postquam Celebrans ad supremum Altaris gradum pervenerit, Ceremon. Episc. *suprà* §. 24. hoc est ad secundum gradum prope suppedaneum, Turrinus *suprà* §. *Cum pervenerit*. Bauldry *suprà* num. 29. (amotò Baldacchino, prompta sit Umbella supra caput Celebrantis elevanda, usquedum pervenerit ad supradictum secundum Altaris gradum, ut *suprà* in initio Processionis adnotavimus cum Baruffaldo ibidem citato) atque ibidem stans, deponit Ostensorium cum Sanctissimo Sacramento in manibus Diaconi genuflexi in plano suppedanei ad Cornu Epistolæ, quasi vertentis renes eidem cornu, & hic cum debita reverentia accipiet de manu ipsius Celebrantis, ut *suprà* stantis, Sanctissimum Sacramentum. Deinde idem Diaconus sargens reverenter Ostensorium collocat in medio Corporalis extensi super Altare, cavendo ne omnino renes vertat Celebranti. Advertere pariter debet, ne statim Sacramentum ponat super Altare, sed tantillum expectare, ut Celebrans utroque genu flexo illud reverenter adoret. Castaldus in *Praxi Cerem.* lib. 2. sect. 10. cap. 2. n. 8. Baruffaldus *suprà* §. 5. n. 64. Sic autem illud ponit, ut Imago Christi in Hostia Sacra expressa Populum respiciat. Bauldry *suprà* §. 29. Interim Cantores in cantu paulato, & devoto, incipient *¶. Tantum ergo Sacramentum &c.* Ceremon. Episc. *suprà* §. 25.

Celebrans adorato Sanctissimo Sacramento, ut *suprà*, descendit ad infimum Altaris gradum cum Subdiacono, & remoto ab eo velo humerali per Ceremoniarium, genuflectit in eodem infimo gradu. Ceremon. Episc. *suprà* §. 26. & cum ipso genuflectit etiam Subdiaconus à sinistris in dicto gradu.

Hic nihil aliud addendum videtur, nisi quòd iste gradus Altaris, in quo Celebrans genuflectere debet, & subinde incensationem facere, diversimodè à Scriptoribus intelligitur. Volunt enim alii, quòd sit gradus primus, & nomine primi gradus intelligunt gradum supremum, & explicat Sarnellius lib. 3. epist. 26. Alii verò intelligunt nomine primi gradus, gradum infimum Altaris, & sustinent quòd hæc incensatio debeat fieri super dicto gradu infimo, quæ quidem opinio colligi potest ex Ceremon. Episcop. lib. enim 2. cap. 33. §. 26. expressè tradit: quòd in reditu Processionis ad Ecclesiam, Episcopus, deposito velo, genuflectet super pulvinum infimo gradu Altaris; Ubi mox erectus imponet incensum in altero ex duobus Thuribulis, & iterum genuflexus, Sanctissimum Sacramentum triplici ductu, prout fecerat in principio, thurificabit. Rursus idem pariter docet, loquendo de hac Thurificatione, Castaldus lib. 2. sect. 9. cap. 2. n. 8. & 9. Huic sententiæ adstipulatur etiam Turrinus *part. 3. sect. 2. cap. 2. §. Cum pervenerint*, ubi ait: quòd Sacerdos cum Subdiacono descendit ad infimum gradum Altaris, ubi etiam genuflectit, & imposito thure stando, iterum genuflectit, & incensat Sacramentum. Denique hæc est praxis omnium Basilicarum, & Ecclesiarum Urbis, & opinio omnium Magistrorum in Sacris Ritibus. Sarnellius tamen *cit. Epist. 26.* in qua proposito sibi hoc dubio: *Utrum Sacerdos debeat incensare Sacramentum super primo gradu Altaris?* postquam explicavit, quid veniat nomine primi gradus Altaris, utrum infimus, vel supremus, adharet tandem huic communi sententiæ, & docet, quòd quando incensatio Sacramenti fit

fit extra Missam, sicut est hæc, de qua loquimur, tunc procul dubio debeat hæc fieri à Sacerdote genuflexo super infimo Altaris gradu; Sed quando occurrit incensare Sacramentum intra Missam Sollemnem celebratam coram eodem Sacramento exposito, tunc inhaerendo nostro Gavanto *part. 2. tit. 14. n. 6. & n. 12.* tenet cum ipso, Sacramentum incensari debere à Celebrante super altiore gradum Altaris cum Ministris genuflexo, ut sit magis expeditus idem Celebrans ad cæteras functiones ejusdem Missæ peragendas; sicut in eadem Missa, præter primam, & ultimam genuflexionem, quæ fiunt utroque genu in plano cappella, cætera genuflexiones fiunt à Celebrante, & Ministris Sacris, etiam coram Sanctissimo Sacramento exposito, unico tantum genu, ut expeditiores sint, ut docet idem Gavantus *loc. cit. num. 5.*

Deposito igitur Sanctissimo Sacramento à Diacono super Altare in medio Corporalis, genuflectit de more unico genu, & accedit erectus ad dexteram Celebrantis genuflexi super infimo Altaris gradu, ut mox innuimus. Mox Celebrans cum Subdiacono surgit, & imponit Incensum in altero ex duobus Thuribulis (ministrante Navicula Diacono) sine benedictione, & osculis, ut *suprà*, & iterum cum Ministris genuflexus in infimo Altaris gradu, Sanctissimum Sacramentum triplici ductu, prout fecerat initio Processionis, thurificabit, ut mox diximus.

Supradictus igitur modus incensandi Sanctissimum Sacramentum in infimo Altaris gradu, servandus est etiam in quavis alia functione, peragenda coram Sanctissimo Sacramento publicæ adorationi exposito, præsertim quando hæc incensatio fit extra Missam. Immo ex Nicolao de Bralio *part. 3. cap. 3. n. 8. & cap. 17. n. 2.* nec non *cap. 18. n. 7.* ac denique *cap. 19. n. 4.* sicut etiam ex praxi Ecclesiæ Parisiensis eruitur, quod prædictus Ritus incensandi Sacramentum à Sacerdote genuflexo in infimo Altaris gradu, quando

est expositum publicæ adorationi, sit servandus etiam intra Missam Sollemnem, coram eodem Sanctissimo Sacramento celebratam. In Ceremon. enim prædictæ Parisiensis Ecclesiæ *part. 1. art. 4.* in quo agitur de thurificatione Sanctissimi Sacramenti in Altari exposito; hæc leguntur — *In Missa Altare semper thurificari debet ante Introitum, & post Oblationem Hostiæ, & Calicis, ante Introitum quidem hoc modo: Celebrans, facta confessione, ascendit ad Altare, illud osculatur, genuflectit, secedit tantillum versus cornu Evangelii (ne sit directè ante SS. Sacramentum) quasi convertens faciem ad cornu Epistolæ, ibi benedicit de more incensum, Diacono ministrante Naviculam sine osculis impostoque, ac benedicto Thure, genuflectit in medio, & statim descendit cum Ministris in planum, advertens ne terga vertat Sacramento, & ibi in ora infimi gradus genuflexus, accipit à Diacono Thuribulum, & statim Sanctissimum Sacramentum triplici ductu incensat.* Et *num. 5.* in eodem Ceremoniali habetur descriptus similis Ritus incensandi Sacramentum, servandus à Sacerdote genuflexo in ora infimi gradus, postquam more solito thurificavit oblata. Verum quia praxis Basilicarum Urbis est, quod in Missis Sollemnibus coram Sanctissimo Sacramento celebratis, Celebrans stans super Suppedaneum Altaris, postquam imposuerit Incensum in Thuribulo, absque alia genuflexione, descendat cum Ministris usque ad secundum gradum ejusdem Altaris, tunc genuflexus cum eisdem in Suppedaneo, eodem in loco triplici ductu thurificet, ut *suprà*, Sanctissimum Sacramentum, idem etiam hic Ritus prædictarum Basilicarum Urbis, à nobis non improbat, sed hunc quoque decenter servari posse censemus in omnibus Ecclesiis.

XVIII. Gavant, pag. 215. col. 2. eodem n. 7. *Cantante interim Clero genuflexo, ante, & circum Altare, duodecim &c.* Dum incensatur Sacramentum, Clerus genuflexus cantare debet duodecim &c. excerptos ex Hymno *Pange lingua &c.* nempe *Tantum ergo &c.*

Immo

Immo Instructio Clementina supra à nobis data docet, quòd in repositione Sanctissimi Sacramenti, Celebrans, non nisi ad *ψ. Genitori, Genitoque*, se erigat cum Ministris, & imponat Incensum in Thuribulum, quibus Versibus terminatis, & terminata incensatione, duo Cantores cantabunt Versiculum: *Panem de Cælo &c.* cui in tota hæc Octava, sicut etiam toto tempore Paschali, additur *Alleluja*. Ita declaravit S. R. C. 10. Januarii 1705. & habetur in dicta Instructio Clementis PP. XI. sæpius à nobis allegata. In aliquibus Ecclesiis dicitur *ψ. Panem de Cælo &c.* intonari solet à Diacono, & Subdiacono, sed secundum Rituale Romanum intonandus est à Clericis duobus, & sive ipsum cantent Musici, sive Ministri Sacri, aut duo Clerici, semper debent esse genuflexi, nunquam verò erecti. A Porta *Append. 2. De Ven. Expos. num. 5.* Bauldry *suprà n. 32.* Baruffaldus *suprà §. 6. n. 70. & 71.*

XIX. Gavant. pag. 215. col. 2. eodem n. 7. *Es à Celebrante stante, &c.*) Dicto versiculo, & alio pariter, nimirum: *Omne delementum, &c.* à toto Clero cantato, Celebrans surgit (& erectus absque genuflexione, juxta instructionem supracitatam) ex libro, quem Ministri Sacri genuflexi hinc inde sustinebunt, cantabit (sine *ψ. Dominus vobiscum*) Orationem: *Deus, qui nobis sub Sacramento, &c.* Cerem. Episc. *suprà §. 27.* in cuius fine dicitur tantam brevis conclusio: *Qui vivis, & regnas per omnia secula seculorum,* & non adhibetur longior, quia tantum additur ad Missam, & ad Horas. Quò verò ad versiculum: *Dominus vobiscum*, qui in primis Ritualibus adnotatur (sicut & cum ipsis, necnon cum Gavanto ferè omnes Rubricarum intérpretes docent) per multos Annos in usu fuit, sed Cerem. Episc. *suprà*, nullam de tali versiculo facit ibi mentionem. Sacra verò Rituum Congregatio allegata in eadem Instructio Clementina *num. 21.* expressè declaravit, quòd omisso versiculo *Dominus*

vobiscum, Sacerdos erectus debeat cantare Orationem, &c. Baruffaldus *suprà §. 6. n. 74.* censet idèd in tali circumstantia omitti *Dominus vobiscum*, quia frustra diceretur, quòd Dominus sit cum adstantibus, cum de facto adsit in SS. Sacramento coram illis. Verum quia, quando sit expositio SS. Sacramenti, in eadem Instructio Clementina n. 16. præscribitur, quòd ad Orationem *Deus, qui nobis sub Sacramento, &c.* præmitti debeat à Sacerdote versiculum *Dominus vobiscum*, etiam si Dominus adsit tunc in SS. Sacramento; idcirco ratio adducta à Baruffaldo non suffragatur, nec sufficit pro assignanda causa omissionis talis versiculi, quando reponendum est SS. Sacramentum; quapropter potius dicrem, idèd omittendum esse talem versiculum in repositione SS. Sacramenti, quia Sacerdos debet statim dare benedictionem Populo adstanti cum SS. Sacramento, omittit igitur verba illa, quia cum facto ipso debet elargiri benedictionem, & deprecari, quòd Dominus sit cum adstantibus.

XX. Gavant. pag. 215. col. 2. eodem n. 7. *Ascendit ad Altare, &c.*) Finita Oratione, & responso à Choro *Amen*, Celebrans genuflectens in supradicto infimo gradu Altaris, accipit super humeros velum oblongum, seu humerale (ministerio Ceremoniarum) deinde ascendit ad Altare, ibique genuflectit unico genu (ut facilius, & commodius surgat) SS. Sacramento, & absque alterius ministerio accipit velatis manibus, ut *suprà*, Ostensorium.

XXI. Gavant. pag. 215. col. 2. eodem n. 7. *Benedicti cum eo Populum, &c.*) Et reversus se ad Populum, & latus suum dexterum, ut ad *Dominus vobiscum*, tenens manu dextera nodum, & sinistra pedem Ostensorii ante pectus, cum ipso benedicit Populum semel tantum hoc Ritum. Tenens igitur Tabernaculum, seu Ostensorium ante pectus, ut *suprà*, tum elevans illud decente mora, non super caput (ut multi ineptè faciunt) sed tantum

tantum usque ad oculos, & eodem modo illud demittit infra pectus, mox iterum re-
 cit illud attollit usque ad pectus, & deinde
 ad sinistrum humerum ducit (corpus non
 movens, ex Bralione cianando) & reducit ad
 dexterum, & rursus ante pectus reducit, ibi-
 que aliquantulum sistit, quasi perfecta ad om-
 nes Mundi partes Cruce. Tunc gyrum per-
 ciciens, ut infra, se converteret ad Altare, &
 collocabit super eodem Ostensorium Fagio-
 lin suo Calendario perpetuo, & Adnot. ad
 Mensum Junii pag. mibi 210. Bauldry supra
 n. 34. Tonellius lib. 3. cap. 2. §. 3. de rapist.
 SS. Sacramenti n. 8. Nicolaus de Bralione su-
 pra part. 3. cap. 18. n. 7. Turrinus supra, Ba-
 ruffildus supra §. 7. n. 80. Bongiovan. lib. 5.
 cap. 14. Morauus Christiani sect. 1. cap. 7.
 n. 10. Polacci part. 2. tit. 13. n. 10. & Ce-
 rem. Monast. lib. 4. cap. 14. n. 18. in quo be-
 ne praescribitur, quod Sacerdos post breuem
 praedictam morulam, non versus cornu Epi-
 stola, ut tenet Fagioli supra, sed versus cor-
 nu Evangelii debet se convertere ad Altare, ut
 faciat circulum perfectum. Hic Ritus dan-
 di benedictionem cum Sacramento, quam-
 vis praescribitur a praedictis, & ab aliis Aucto-
 ribus, & deducatur in praxi in nonnullis Ec-
 clesiis, praesertim Regularium, nihilominus
 communis usus Ecclesiarum Urbis est, ut
 postquam Sacerdos reduxit Ostensorium ad
 latus dexterum, non debeat rursus ante pectus
 reducere, sed statim ad cornu Evangelii se
 convertere, & ita perficere circulum, sicut
 cum dicit *Orate fratres*. Uterque huiusmodi
 Ritus benedicendi Populum cum SS. Sacra-
 mento approbatus fuit a S. R. C. quae cum
 fuerit interrogata pro parte Petri Pellicionii
 Canonici Eccl. Cathed. Collensis, an in be-
 nedicendo Populo cum SS. Sacramento sit ser-
 vandus primus ex dictis Ritibus? Praedicta
 S. C. sub die 25. Martii 1676. respondit,
 posse observari supradictum modum, quem
 tradit Bauldry part. 4. cap. 16. artic. 3. n. 34.
 si minus, servand. in esse modum dispositum
 Gavanti, Rubr. Miss.

in Ceremoniali Episcoporum lib. 2. cap. 23.
 ubi requiritur tantummodo, ut cum eodem
 Sacramento Celebrans producat signum Cru-
 cis super Populum; hoc Decretum datur per
 extensum in nostra Appendice.

XXII. Gavanti. pag. 215. col. 2. eodem n. 7.
Nihil dicens &c. Dum Celebrans benedicit
 Populum, nihil prorsus dicit, quia propriè
 Celebrans non est ille, qui benedicit Popu-
 lum, sed Sacramentum. Baruffaldus supra
 n. 78. Musici quoque, & Cantores silere
 debent dum datur benedictio, possunt tam-
 en pulsari Organa suavi sono, & gravi, sic-
 ut sit ad elevationem Sacramenti. Diaconus
 autem, & Subdiaconus, sive alii, hinc
 inde genuflexi (hoc est in ora suppedanei) &
 inclinati facie versa ad SS. Sacramentum,
 elevant partes anteriores Pluvialis, dum
 Celebrans benedicit Populum, Bauldry supra
 num. 35. Tonellius supra n. 9. Gerlacus Vini-
 tor part. 4. tit. 7. de Process. SS. Sacramenti
 n. 7.

XXIII. Gavanti. pag. 215. col. 2. eodem
 n. 7. *In modum Crucis semel, &c.* Cele-
 brans qui benedicit Populum eo Ritu, quo
 supra in modum Crucis, si sit Sacerdos sim-
 plex, semel tantum benedicere, & unam
 tantum Crucem efformare debet, ad distin-
 ctionem Episcopi, qui per tres vices facit si-
 gnum Crucis super Populum; ita Cerem.
 Episc. supra, Castaldus lib. 2. sect. 10 cap. 3.
 num. 10. Baruffaldus supra §. 7. num. 76.

XXIV. Gavanti. pag. 215. col. 2. n. 8. *Tum
 genuflexione facta, &c.* Data benedictione,
 & deposito SS. Sacramento a Celebrante su-
 per Altare, ipse statim facta genuflexione,
 descendit cum Subdiacono ad infimum Alta-
 ris gradum, ubi iterum cum eodem genufle-
 xus manet, & per Ceremoniarium, vel per
 eundem Subdiaconum, ut ait Gavanti, a-
 moto velo ab ejusdem humeris, Diaconus
 interim remanens in suppedaneo Altaris, re-
 ponit SS. Sacramentum in Tabernaculo, fa-
 ctis ante, & post debitis genuflexionibus.

XXV. Gavant, pag. 215. col. 2. eodem n. 8. *Vel in locum altiorem, &c.*) Si alicubi sit consuetudo exponendi SS. Sacramentum, ut hoc die colatur à Populo, tunc Diaconus, si opus sit, scabelum ante Altare positum ascendit, ut reponat SS. Sacramentum in loco eminenti super Altare preparato, ubi debet esse Corporale, aut Palla substrata; tum facta genuflexione, descendet Diaconus, & se collocabit ad dexteram Celebrantis, & cum eo genuflexus orabit paulisper, postea, surgente Celebrante, surgent omnes, & facta genuflexione, hoc est, utroque genu in plana terra, & profunda capitis inclinatione, recedent in Sacristiam debito ordine, nimiram præcedentibus Ceroferariis cum Subdiacono, Cruciferario, & cæteris sequentibus, ibique extinguuntur cerei; & omnes, depositis Paramentis, statim in albis revertentur, illi qui sunt de Choro, ad Chorum ipsum, ut ibi cantent Sextam, & Nonam nudo capite, omnibus stantibus, & non sedentibus; ex Bauldry *suprà n. 41.* nisi tamen, ob longiorem Processionis viam, horarum ordo esset immutandus.

At si SS. Sacramentum includatur in Tabernaculo, Celebrans, & Ministri, eo incluso, facta genuflexione Sacramento unico genu, acceptis deinde de more birretis, tegunt capita sua ante Altare, & recedunt in Sacristiam, sed antequam recedant ab Altari, quia Sacramentum est jam inclusum, omnes extinguunt candelas, non verò statim post datam benedictionem. Bauldry *suprà num. 40.* & deinde dicuntur in Choro Sexta, & Nona, ut *suprà* innuimus.

XXVI. Gavant, pag. 216. col. 1. n. 9. *Parietes viarum ornari debent, &c.*) Circa vias, per quas est transeandum, nulla limitatur pompa, idè eadem debent sumò mane benè mundari, & floribus, frondibusque arborum virentibus ornari, juxta locorum consuetudines, Arcus, quos vocant triumphales, si locis congruis aptè disponantur, cum versibus, em-

blematis, & mysticis figuris, erit admodum laudabile. Bauldry *part 4. cap. 16. art. 2. num. 2.* Biflus *lit. V. n. 42.* Possunt etiam per vias erigi aliquot Altaria, super quæ aliquando collocari possit Sacramentum, ut etiam *suprà* innuimus, ut Sacerdos, qui illud deferret, si velit, aliquantulum possit proficere; & in illis Altaribus sint Corporalia, nisi bursa cum Corporali in Processione ab aliquo Acolyitho deferatur; non est tamen necesse, quòd prædicta Altaria habeant petram sacram, quia in iis non est celebranda Missa; ea quæ in hac Processione prohibita sunt, jam patent, & ex iis quæ *suprà* diximus, & ex Decretis S. C. quæ *suprà* dedimus, advertendo quòd omnes debent inhærere dictis Decretis, & sanctionibus Synodalibus ab Ordinario loci factis, & publicatis per aliquot dies ante Processionem, ut moris est; Baroffoldus *suprà § 1. ad 22.* usque; qui plura alia scire desiderat circa eruditionem, & Ritum hæcæ sollemnis Processionis, legere poterit ea quæ tradit Jacobus Eveillon in singulari libro quem inscripsit *de Processionibus Ecclesiasticis cap. 25.* ubi disserit eruditè de Processione Corporis Christi.

XXVII. Gavant pag. 216. col. 1. n. 10. *Ardebunt candelæ, &c.*) Jam *suprà* satis indicavimus, quòd omnes, qui huic Processioni interfunt, debent cum candelis accensis permanere in Ecclesia usque ad datam benedictionem inclusivè.

XXVIII. Gavant, pag. 216. col. 1. n. 11. *Si cantantur Vesperæ coram Sacramento in Altari expositis, &c.*) Conveniens esset, ut ob reverentiam tanti Sacramenti, tam Episcopus, si adsit, quàm Canonici, & omnes prælati, & in Choro assistentes, durante Officio, starent semper capite detecto, & nunquam sederent. Quòd si hoc ob longitudinem Officii præstare non poterunt, non mittant saltem in signum reverentiæ, detecto capite, existente S. Sacramento su-

per Altare, Divinis Officiis assistere. Idem & etiam ad Missam. Cerem. Episc. *suprà* faciendum est ad omnes Horas Canonicas, §. 33. Bauldry *suprà* art. 6. n. 1.

De Ritu exponendi Sanctissimum Sacramentum in Festo Corporis Christi. §. IV.

Si ante Vesperas hujus diei SS. Sacramentum non sit expositum, Celebrans, antequam inchoentur, Amictu, Alba, Stola paratus, & Pluviali, cum duobus assistentibus, Cotta & Pluviali indutus, vel saltem sola Cotta, sed sine Stola (quæ tamen, quando, & à quo sit adhibenda, dicemus *infra*) procedit ad Altare, præcedente omnes Thuriferario cum Thuribulo non fumigante, & Ceroferariis, necnon post eos sequentibus quatuor Clericis deferentibus intortitia accensa juxta laudabilem praxim aliquarum Ecclesiarum. Cum pervenerint ante infimum Altaris gradum Celebrans, & Assistentes, birreta Ministri, seu Ceremoniario tradunt, qui deponit illa in loco congruo, quia ad Vesperas usui non erunt, & facta genuflexione unico genu in plano solo ob reverentiam SS. Corporis Christi, ex Cerem. Episc. *lib. 1. cap. 1. §. 5.* (& non super infimum gradum Altaris, ut docent Bauldry *suprà* n. 5 Hippolytus à Portu in *Appendice prima de privata Fes. exposit. n. 4.*) Deinde Celebrans surgens cum Assistentibus paratis, genuflectet postea in infimo Altaris gradu, & aliquantulum cum ipsis orabit. Mox primus Assistentis ad Altare ascendens, Corsetus *ital. 1. part. 2. cap. 10. n. 20.* cum debitis genuflexionibus, hoc est, unico genu, aperit ostiolum Tabernaculi, & facta genuflexione ut *suprà*, statim prælaudatus primus Assistentis descendit ad dexteram Celebrantis, ubi ministrat de more ei sine osculis Naviculam, de qua ponit thus in Thuribulo sine benedictione, & stans hic genuflexus super infimum Altaris gradum, Sacramentum incensat triplici ductu, facta cum Assistentibus (qui etiam elevant sumbrias Pluvialis Celebrantis) profunda reve-

rentia ante, & post incensationem. Bissus *lit. E. n. 232. §. 2.* Interim pulsantur Organæ, cessante Campanarum sono, deinde reddito Thuribulo Assistenti primo, qui illud reddit Thuriferario, & ipse primus Assistentis iterum ascendit ad Altare, genuflectit unico genu, ut citius surgat, & collocat SS. Sacramentum in loco eminenti super Corporale, aut Pallam ibi substratam. Bauldry *suprà*; Ceroferarii autem, vel relinquunt candelabra super Abacum, vel comitantur Celebrantem, qui debet in Choro juxta morem consuetum celebrare Vesperas.

Aliqui præscribunt, ut primus Assistentis aperto ostiolo Tabernaculi, statim facta genuflexione, Ostensorium extrahat, atque in medio Altaris super Corporale reverenter collocet, & tunc facta demum genuflexione descendat ad dexteram Celebrantis, ac peragat, ut *suprà*, ea omnia, quæ diximus usque ad tridam incensationem inclusivè. Alii denique sunt in sententia, quod extractum Ostensorium è Tabernaculo, antequam incensetur, collocetur à primo Assistente in loco eminenti, præparato sub parvo Baldachino, & hoc factò, dictus Assistentis descendat ad dexteram Celebrantis, qui surgens imponat thus in Thuribulum sine benedictione, & statim accipiens Thuribulum dictum à primo Assistente sine osculis, tunc incenset triplici ductu Sacramentum, Caput profunde inclinans ante, & post incensationem, qua peracta, reliqua sicut ut *suprà*, quæ quidem ultima sententia, est illa, quæ in Ecclesiis Urbis hodie prævalet omnibus aliis supradictis.

Authores primæ sententiæ adducunt Textus Ceremonialis Episcopi. *lib. 2. cap. 25. §. 31. & cap. 26. §. 14.* ubi in pari casu

præcipitur, ut Episcopus incenset Sanctissimum Sacramentum in Capsula aperta, antequam inde extrahatur, & tradatur Episcopo, & idem Missale ordinat Feria VI. in Parasceve, & idcirco Bauldry *suprà*, censet incensandum esse Sacramentum, dum adhuc est in Tabernaculo majori, statim ut à primo Assistente apertum fuerit dicti Tabernaculi Ostiolum; sed auctoritates, & exempla eruta à Ceremoniali Episc. *locis suprà*. mihi videntur parùm suffragari posse huic opinioni, quia Feria VI. in Parasceve ideò statim ac est aperta capsula, incensatur Sacramentum, quia in illa die Sacramentum ibidem collocatum consideratur, tanquam in suo Throno, & asservatur cum magna pompa, præsertim Candelarum, & Lampadarum, unde optimè præscribitur, quòd statim ac Capsula aperitur, & conspicuus omnibus redditur Calix, in quo Hostia Sacrosancta servatur, debeat incensari. At in casu nostro, Sacramentum in Tabernaculo clausum, non censetur in suo Throno, & ideò melius videtur incensandum esse, vel postquam fuerit extractum Ostensorium, & positum super Altare, & ab omnibus videtur, vel etiam quando idem Ostensorium positum fuerit in loco eminenti præparato, & sub suo Baldacchino, tanquam in suo Throno positum.

Inensato Sanctissimo Sacramento, ut *suprà*, & collocato in loco eminenti, non debet amplius incensari, sed facta ab omnibus genuflexione utroque genu in plano Cappellæ, & etiam profunda inclinatione, debet Celebrans à suis Assistentibus comitatus procedere debito ordine ad scamnum in cornu Epistolæ præparatum, vel Stallum, seu primam Sedem Chori, vel Assistentes parati, stantes ante ipsum in plano, ut mos est, ibidem cantare sollempniter Vesperas, omnibus stantibus detecto capite.

Ad Canticum *Magnificat*, Celebrans accedens cum suis Assistentibus, & aliis, de-

recto capite, & facta ab omnibus genuflexione utroque genu in plano, ante inferiorem Altaris gradum, ascendit ad illud cum duobus tantum Assistentibus paratis, (stantibus aliis ante inferiorem gradum) & facta iterum cum ipsis Assistentibus genuflexione unico genu, ut facilius, & commodius surgant, ut colligitur ex Bisso *lit. M. n. 2. 2. §. 1.* sicut etiam ex Bauldry *part. 3. cap. 17. n. 5.* (quod semper est observandum, dum sunt apud Altare, non verò in accessu, & recessu ab eodem Altari, quia tunc utroque genu in plano genuflectere debent, addita etiam profunda Capitis inclinatione, quæ inclinatio omittitur in genuflexione, quæ fit unico genu, Ceremon. Missæ Privatæ, *coram Sanctissimo Sacramento Expositio cap. 12.* Bissus *suprà*, & *tom. 2. lit. R. n. 82.*) dictum Altare etiam osculatur Celebrans in medio, deinde retrocedit aliquantulum in cornu fere Evangelii, tum ministrante primo Assistente, si adsit, alioquin Thuriferario, sine osculis Celebrans stans imponit, & benedicit thus de more, sed sine osculis, quia est coram Sanctissimo Sacramento, cum benedictione tamen, quia incensare debet, non solum Sacramentum, sed etiam Altare. Hæc regula igitur servanda est in Sacramenti inclinatione, ut quando cum Altari incensatur, Celebrans benedicat semper Incensum de more; At quando incensatur solum Sacramentum, thus non benedicitur, utrobique verò abstinendum ab osculis tum coelestibus, & thuribuli, tum manus Celebrantis.

Facta denique in medio genuflexione, descendit ad planum Cappellæ, & retrahens se ad cornu Evangelii, ne terga vertat Sacramento; & ante medium Altaris, in medio infimi gradus genuflexus juxta nostram *suprà* expositam sententiam, accipit Thuribulum, & Sanctissimum Sacramentum triplici ductu thurificat, cum profunda inclinatione antè, & post, interposita inter quemlibet ductum aliqua morula; Assistentes interim subrias anteriores Pluvialis

vialis elevabunt, deinde peracta trina incensatione. ascendens ad Altare cum duobus Assistentibus, cum iisdem ibi genuflectit, & ipsum Altare thurificat juxta morem.

Completa Altaris incensatione, & reddito de more in cornu Epistolæ Thuribulo Thuriferario, descendant in planum, Celebrans quasi per latus Evangelii, sicut & secundus Assistens; primus vero Assistens per latus Epistolæ, versa facie quasi ad medium Altaris, ita ut terga non vertant Sanctissimo Sacramento. Bauldy *suprà* n. 2. Tum

facta genuflexione utroque genu in plano ante infimum Altaris gradum, eo ordine, quo venerant, loca sua repetunt, & fit generalis omnium incensatio (incensato prius Celebrante) in Choro, & Ecclesia, prout de more. Turrinus *suprà* §. *Libet hic addere in fine &c.*

Finito Completorio, benedictio Populi cum Sanctissimo Sacramento fit eodem Ritu, quo in fine Processionis, de quo Ritu *suprà* satis locuti sumus. Interim Chorus cantat - *Tantum ergo &c.* & alia de more, ut ibi dictum est.

De Ritu exponendi SS. Sacramentum infra Octavam Corporis Christi, §. V.

XXIX. Quia solitum est, ex Ceremon. Episc. lib. 2. cap. 33. §. 33. juxta laudibilem consuetudinem Ecclesiarum, per hanc totam Octavam Sollemnitatis Corporis Christi exponere Sanctissimum Sacramentum super Altare, dum Vesperæ, & Officia Divina recitantur, ad quæ magna Populi frequentia adesse solet, convenit, ut aliqua de expositione Ostensorii, in quo est Sanctissimum Sacramentum, & ejusdem repositione dicamus.

Igitur ad Vesperas Sollemnitatis Corporis Christi fiant omnia, ut *suprà* dictum est.

Vesperæ verò infra Octavam Corporis Christi sollemniter pariter dicuntur, sed parcius quàm in die Festo, attamen Altare debet decenter ornari candelabris, & aliis, & si non adsint Assistentes Sacri, saltem adsit Sacerdos aliquis, & Ceremoniaris cum Celebrante, qui erit paratus, Amictu, Alba, Stola, & Plaviali coloris respondentis Officio, cujus Vesperæ celebrantur; quamvis Pallium Altaris, in quo est expositum SS. Sacramentum, debeat esse albi coloris. Ad faciendam expositionem SS. Sacramenti ante Vesperas, procedunt ad Altare dictus Celebrans tecto capite, cum aliquo Sacerdote,

Cotta induto, sed sine Stola, de qua tamen infra, & aliquis Ceremoniaris, præcedente Thuriferario, & Ceroferariis, & juxta commendabilem nonnullarum Ecclesiarum morem, sequentibus post Ceroferarios quatuor Clericis, vel saltem duobus, deferentibus intortitia accensa, & cùm pervenerint omnes ante infimum gradum Altaris, facta ab omnibus unico genu genuflexione in plano Cappellæ, & deposito birreto à Celebrante, reliqua peraguntur, sicut *suprà* diximus de expositione faciendâ ante Vesperas sollemnitatis Corporis Christi. Hoc solum tamen notandum superest, quòd Sacerdos ille, aut Ceremoniaris, qui assistit Celebranti, non debet adhibere Stolum, nisi quando debet aperire ostium, & pertractare Sanctissimum Sacramentum, seu Ostensorium in aliquo loco collocare, seu è summo Altari demittere. Et statim ut has functiones peregerit, debet Stolum à collo pendentem sibi auferre, & alicui Acolyto custodiendam tradere, vel super brachium suum dexterum eam deponere. Quòd Pontificibus stolatis, seu Sacerdotibus, par sit alios quoque stolatos Sacerdotes, seu Diaconos adesse, qui Augustiis. Sacramentum educant è Taberna-

bernaculo, vel suspensum demittant, vel Officia Ecclesiastica celebrantibus dent in manus, docer etiam & eruditè disserit de hoc Ritu Johannes Baptista Thiers in sua Disceptatione de Stola, &c. cap. 28. quæ tamen Stola à prædicto Assistente, seu Ministro non est adhibenda nisi modo supradicto, quem ad praxim deducunt in omnibus ferè Ecclesiis omnes illi, qui accuratè ac Ritus servare student. Aperto igitur Ostiolo Tabernaculi modo supradicto, & educto Ostensorio, cætera peragi debent, præut diximus paulò antè de expositione faciendâ in Festo SS. Corporis Christi.

Factâ verò Expositione, & factâ in plano ante infimum Altaris gradum genuflexione utroque genu, cum profunda etiam Capitis inclinatione à Celebrante, & cæteris aliis, surgit iterum, & recedit in Chorum nudo

capite, comitantibus eum Ceroferariis, ubi adhuc tenens Pluviale de more, dictis prius secretò: *Pater noster*, & *Ave Maria*, incipit, & prosequitur *Vesperas*, prout fieri solet, & cætera peraguntur, incensando Altare ad *Magnificat*, ut diximus paulò antè de *Vesperis* celebratis in Festo Corporis Christi.

Hic notandum occurrit, quòd ea omnia, quæ supra diximus de Expositione, quæ fit ante *Vesperas*, servanda erunt respectivè in Expositione, quæ fit ante alias Horas Canonicas; si tamen fieri d. beat. Expositio immediatè ante Missam Sollemnem celebrandam; tunc fiet à Celebrante Planeta induto eo colore, qui ad Missam talis diei celebrandam congruit, & eidem Sacerdoti assistet Diaconus, ad peragenda ea omnia, quæ supra dicta sunt.

De SS. Sacramenti Expositione, quacumque alia die, vel extra prædictas circumstantias, faciendâ. §. VI.

XXX. Hucusque egimus de Expositione Sanctissimi Sacramenti, quæ fieri solet infra Octavam Corporis Christi; nunc lubet aliqua tradere circa Ritus, servandos in quacumque alia expositione, aliis diebus faciendâ, ejusdem Sanctissimi Sacramenti. Igitur si exponi debeat Venerabile in Hostia præsanctificata, ut fieri communiter solet, & quæ asservatur in Tabernaculo majori; in Sacrificia Clerici induunt Superpellicea, nimirum Thuriferarius, & Navicularius (ubi commode haberi possunt, aliàs solus Thuriferarius cum Navicula, & Thuribulo) deinde alii quatuor, aut saltem duo, qui deferre debent intortitia accensa, Sacerdos qui expositionem facere debet, decens est, ut paretur Amictu, Alba, Stola, & Pluviali albi coloris, & quòd aliquis alius Sacerdos, sive sit Sacrifa, sive Cereemoniarius, vel alius quicumque Superpelliceo indutus ei assistat, qui Stolam ad-

hibere debet modo supra à nobis exposito; hora debita, accensis omnibus luminibus ad Altare, ubi fieri debet expositio, factâ à prædictis omnibus inclinatione profunda Imagini Sacrificæ principali, præcedent Thuriferarius à dexteris cum Thuribulo non fumigante, & Navicularius à sinistris, deinde quatuor, vel saltem duo alii Clerici deferentes fanalia accensa, post quos Cereemoniarius, aut alius Sacerdos Cotta indutus, ut supra, & denique alius principalis Sacerdos Pluviali indutus, ambo tecto capite, & manibus junctis ante pectus.

Cum pervenerint ante Altare, dicti duo Sacerdotes cedent sua birreta Cereemoniario, aut alii Assistenti, qui ea accipit cum quasi osculis. Tum genuflectunt Sacerdotes unico genu, aliis post eos genu pariter unicum simul flectentibus in plano, & omnes orbunt in locis suis aliquantisper, nimirum prin-

principalis Sacerdos, & alius Sacerdos illi assistens, genuflexi in infimo gradu, reliqui verò in plano Cappellæ. Post brevem illam orationem surgit Sacerdos Pluviali indutus, & si non habeat alium Sacerdotem sibi assistentem, ipsimet accedit ad Altare, aperit Tabernaculum, extrahit Ostensorium cum precedente genuflexione unico genu, & ponit super Corporale in Altari preparato. Si autem Hostia consecrata fuerit in Pyxide, eam de Tabernaculo extrahet, ponet super Corporale, aperiet, genuflectet, & Hostiam collocabit in Ostensorio; utrumque claudet, abluet digitos; purificatorio absterget; genuflectet, Pyxidem in Tabernaculo reponet, iterum genuflectet, claudens ostium magni Tabernaculi, & Ostensorium in medio collocabit, ut *suprà*. Tum genuflectens, descendit ad infimum Altaris gradum, & retrahens se aliquantulum in cornu Evangelii, ibique stans, imponet incensum in Thu-

ribulum absque benedictione (vel imponet Incensum in Thuribulo antequam ab Altari descendat, ut *suprà* dictum est) & nihil dicens; deinde in eodem infimo Altaris gradu genuflexus, accipit Thuribulum sine oculis, & ter incensat Sacramentum, profundè se inclinando antè, & post; mox reddito Thuribulo, ascendit ad Altare, genuflectet, & Ostensorium cum Sacramento ponet in suo loco eminentiori, ubi collocato Sacramento, genuflectit, iterum descendit in planum, & facta ab omnibus genuflexione duplici genu, redeunt in Sacristiam.

S aliquis Sacerdos assistat dicto Celebranti, tunc peragentur ab ipso, ea quæ *suprà* exposuimus circa extractionem Hostiæ, vel Pyxidis de Tabernaculo, & collocationem Ostensorii sub Baldacchino. Quo facto, Sacerdos Pluviali indutus, peragit ea omnia, quæ diximus *suprà* circa incensationem Sacramenti.

De Venerabilis Depositione, & modo recondendi SS. Sacramentum. § VII.

XXXI. Paululum ante depositionis tempus; Clerici, & alii in Sacristiam se recipient, ibique resument ea, quæ paulò antè ad expositionem assumpserant, sed præterea requiritur alius Clericus, vel Navicularius, qui deferat velum album oblongum reponendum humeris Sacerdotis, qui Populum cum Sacramento benedicere debet. Aliqui requirunt etiam alium Clericum, qui inserviat de libro, sive Rituali, sive Missali, in quo continentur preces, & Orationes legendæ. Præterea indui debent Superpelliceis quatuor, vel saltem duo, qui deferre debent intorticia accensa, sicut diximus in Expositione SS. Sacramenti. Tum Sacerdos vestit se, ut *suprà*, Amictu, Alba, Cingulo, Stola transversa in modum Crucis, & Pluviali albi coloris; & quia juxta à nobis superius dicta, & juxta sententiam Tonelli *lib. 3. cap. 2. §. 3.*

n. 2. Castaldi lib. 2. sect. 10. cap. 2. n. 25. Bauldry part. 4. cap. 16. art. 3. n. 5 decet ad majorem sollemnitatem, ut alter Sacerdos deponat, & reponat SS. Sacramentum, & assistat primo Sacerdoti, Populum benedicturo, idè hic secundus Sacerdos eodem tempore assumet Superpellicem, non tamen statim assumet Stolam, sed eam adhibebit eo modo, quo *suprà* exposuimus, quia non decet, ut Sacerdos Sacerdotali habitu indutus, qualis est Stola, assistat alteri Sacerdoti. Ita induti procedunt omnes tempore opportuno ad Altare, ubi est expositum SS. Sacramentum; eodem ordine servato, prout fecerunt in expositione, ita tamen ut Clerici de libro, & de velo, si intersint, eant post Clericos intortitorum, & ante Cereomoniarium, sive Sacristam; Sacerdos autem adjutor incedet ante Sacerdotem Pluviali

viali indutum, & ambo tecto capite, & manibus junctis; statim ac Sacellum ingressi fuerint dicti Sacerdotes, cedunt suum biretum Ceremoniario, vel Sacrista, & ante Altare, tam isti, quam alii, in utrumque genu in plana terra procumbent, & surgentibus Sacerdotibus, surgent omnes, & genuflectent iterum, prout fecerunt in Expositione.

Huc spectat adnotare ea, quae traduntur ab Hippolyto à Portu hoc loco *Append. 2. n. 3.* nimirum quod si depositioni SS. Sacramenti interesset Cardinalis, aut Episcopus Loci, aut Princeps laicus, cui deberetur reverentia; videtur opponi dispositioni Ceremonialis Episcoporum praxis illa, qua post genuflexionem exhibitam Sacramento, Sacerdos, & alii, sese inclinant Cardinali, Episcopo, &c. unde convenientius videtur, quod potius, antequam perveniat ad medium Altari Sacerdos Pluviali indutus, & hic, & reliqui sese inclinent, et praescribi videtur ab eodem Ceremoniali Episc. *lib. 1. cap. 18. num. 13.* Post brevem orationem factam, aut post finem Officiorum, quae forte cantantur in Choro, Sacerdos adjutor, imposita sibi Stola, accedit ad Altare, ubi genuflectit utroque genu, manibus super Altare positis (ad differentiam Diaconi, qui nunquam Altare tangit) faciem convertendo ad cornu Epistolae tantisper, ne terga vertat Sacerdoti principali, inclinatur, & accedens ad medium, ascendit scabellum graduatum, si opus est, ut deponat Venerabile à loco eminentiori super Corporale explicatum in Altari; deinde retrahens se, & genuflectens, & inclinans, ut *suprà*, deposita Stola, vel super brachium suum eam collocando, vel alicui Acolyto eam tradendo, descendit, & pergit ad locum suum, absque eo quod terga Sacramento vertat, per latus suum dexterum.

Tum principalis Sacerdos, dum cantatur *Tantum ergo* à Choro, ad *ŷ. Genitori Genitoque* se erigit cum Sacerdote adjutore,

imponit incensum in Thuribulum absque benedictione, & incensat Sacramentum genuflexus in infimo Altaris gradu, prout diximus *suprà* post Processionem sollemnem in Festo Corporis Christi, Cantores dicant *ŷ. Panem de caelo &c.* cui additur *Alleuja* tempore Paschali solummodo, & in tota Octava Corporis Christi, aliàs non dicitur, ut patet ex Decreto edito die 5. Julii 1698. & dato in nostro Indice sub *num. 523.* Mus celebrans erectus, absque nova genuflexione, ut declaratum est à S. R. C. die 6. Septembris 1698. & habetur in nostro Indice sub *n. 538.* Sacerdote adjutore, vel Ceremoniario librum sustinente (omisso *ŷ. Dominus vobiscum*, ut *suprà* ibidem diximus) cantat Orationem manibus junctis, cum brevi conclusionem, ut diximus, qua finita, genuflexus accipit velum humerale à Ceremoniario, vel à Sacerdote assistente, & solus ascendens ad Altare, factisque debitis genuflexionibus, accipiet in manibus, cooperis dicti veli humeralis extremitatibus, Ostensorium, & dat cum ipso benedictionem Populo, eo modo, quo descripsimus *suprà* post Processionem sollemnem in Festo SS. Corporis Christi, unde recolantur, quae ibi dicta sunt à *n. 18.* usque ad *n. 24.* inclusive. Post benedictionem, reposito super Altare SS. Sacramento, descendit, & amoto velo humerali, genuflexus manet in infimo gradu Altaris; Sacerdos postea adjutor, Stola collo sibi imposita, factis debitis reverentiis, SS. Sacramentum in Tabernaculo majori includit, quo recondito, descendit ante infimum Altaris gradum ad locum suum, & surgentibus cæteris, omnes unicum genu flectentes, ut aliàs, redeunt in Sacristiam ordine quo venerant, sed Sacerdotes regunt capita ante Altare, antequam à Presbyterio discedant. Hucusque dicta sunt ferè omnia certa apud omnes Auctores; solum discrepantia aliqua reperitur circa circumstantiam temporis, in qua debet incensari Sacramentum à

prædicto Sacerdote principali; nos enim docuimus, debere incensari, postquam à Sacerdote adiutore est depositum è loco suo eminenti, & positum super Corporale, in Altari explicatum. Alii verò (& hæc est Praxis Ecclesiarum Urbis) tenent, quòd statim à prædicti Sacerdotes ad Altare pervenerint, facta genuflexione in plana terra utroque genu, surgant, & statim genuflexant super infimo Altaris gradu, ubi præmissa brevi Oratione, iterum surgunt, & ministrante Sacerdote adiutore Naviculam sine osculis, & Thuriferario Thuribulum, Sacerdos principalis imponit thus sine benedictione, & nihil dicens. Imposito verò thure, dictus principalis Sacerdos genuflexus accipit Thuribulum de manu Sacerdotis à dexteris sibi assistentis, & incensat Sacramentum triplici ductu, cum profunda inclinatione ante, & post, Sacerdotibus assistentibus, si sunt duo, vel Ceremoniario cum Sacerdote assistente, si est unus tantum, hinc inde simbrias Pluvialis elevantibus, & cum eo se pariter inclinantibus; interim cantatur *Tantum ergo* Choro, & prædicta incensatio fieri debet juxta superius dicta, dum dicitur *Genui, Genuaque*. Postea Celebrans, Ritu à nobis supra descripto, dicit Orationem, & thura accipit velum humerale sibi à Ceremoniario, vel ab altero Sacerdote assistente impositum, Sacerdos adiutor, imposita sibi Stola, ascendit ad Altare, & si opus est scabellum graduatum, ut deponat Ostensorium è loco eminenti, ubi est collocatum sub parvo Baldacchino, super Corporale in medio Altaris explicatum. Quo facto, Sacerdos principalis ascendit, & cætera peragit prout supra descriptimus, ut det benedictionem Populo.

XXXII. Superest nunc, ut tradamus Decreta, quæ spectant ad Ritus servandos infra hanc Octavam SS. Corporis Christi.

Missæ Conventuales infra Octavam Corporis Christi, possunt juxta consuetudinem Ecclesiæ
GAVANI. R. R. Missæ.

cantari sine Diacono, & Subdiacono, excepto die Feste, ac Dominica, ac die Octava. S. R. C. 11. Martii 1608. in *Alexandrina*, & datur in nostro Indice sub num. 80.

Infra Octavam SS. Corporis Christi prohibentur Missæ Votivæ quæcumque, vel pro Defunctis, prout prohibet S. R. C. die 21. Junii 1670. & datur in nostro Indice sub n. 442.

Idem confirmatur per aliud Decretum datum in nostro Indice sub num. 627.

Anniversaria Mortuorum infra Octavam Corporis Christi non sunt facienda, nisi præsentem Corpore. S. R. C. die 12. Septembris 1671. & datur in nostro Indice sub n. 448.

Ex iis sequitur, quòd infra hanc Octavam non possit dici alia Missa Votiva, quam Sollemnis pro re gravi.

XXXIII. Gavani. pag. 216. col. 1. num. 12. *Officium Dominica infra Octavam, &c.* Solitum est octava die hujus Festi, post finem Completorii, instituere Processionem ad reponendum SS. Sacramentum, quæ non tam sollemnis, & longa via, uti prima, sed vel per Ecclesiam, vel parùm extra eam fieri debet. Cereñ. Episc. lib. 2. cap. 33. §. 34. Gerlacus Vinitor part. 6. art. 25. num. 1. Dum dicitur Completorium, quamvis omnes de Clero non parentur, paratur tamen Subdiaconus pro Cruce ferenda, sicut Celebrans paratur Alba, Cingulo, Stola, & Pluviali albi coloris, & potest esse ille idem, qui Vesperas celebravit. Quamvis hæc Processio fiat post Vesperas, dantur tamen Ministri Celebranti, scilicet Diaconus, & Subdiaconus, parati Dalmatica, & Tunica, sed sine Manipulis, sed Diaconus cum sua Stola Diaconali. Ita parati omnes procedunt ad Altare, præcedentibus Thuriferariis, Subdiacono cum Cruce, & Ceroferariis cum cereis accensis, tum Ceremoniariis, postea Celebrans, medius inter Diaconum, & Subdiaconum, simbrias Pluvialis tenen-

T r r t

tenen-

tenentes, qui statim ac Cappellam, in qua SS. Sacramentum est expositum, fuerint ingressi, caput detegunt, & cum ad Altare pervenerint, omnes, ut alibi dictum est (exceptis Subdiacono de Cruce, & Ceroferariis, qui remanent extra Presbyterium) genuflectunt utroque genu, & cætera omnia alia præstant, respectivè, ut in Processione sollemnissima in Festo Corporis Christi, vel in Oratione quadraginta Horarum, vel in Feria V. in Cæna Domini, ut ibi notatum est, cum benedictione tamen, quæ datur cum SS. Sacramento in sine, antequàm recludatur in majori Tabernaculo, de cujus benedictionis Ritu servando satis superque supra locuti sumus.

Huc usque sermonem habuimus de Ritibus servandis in Processione sollemnissima hujus diei, nullum verbum faciendo de Ritibus Missæ, quæ in hac die, & per totam Octavam dicitur, lubet itaque hoc loco alia etiam observare de tali Missa, de qua dicimus, quod in die sollemni Corporis Christi, & per totam Octavam (quando fit Officium de illa) dicitur Missa, uti notatur prædicto die in Missali, in proprio de tempore, cum Gloria, Sequentia, & Credo, Oratio in prædicta Festivitate est unica, sine ulla Commemoratione, etiam Octavæ Trinitatis, si alicubi celebratur, & etiam sine Commemoratione Festi simplicis, si in eadem die incidat. Censet autem P. Didacus de Avendan-
no apud P. Gobat *tract. 3. n. 731. lit. C.* in collecta de Venerabili, inclinandum esse caput ad nomen Sacramenti, ob rationem ibi adductam. Halden *part. 1. tit. 31. pag. 194.* censet, præfationem de Nativitate Domini sine ejusdem communicantes per totam Octavam dici debere, nisi infra hanc dicatur Missa habens Præfationem propriam v. g. ab eo, qui celebrat Festum Sanctissimæ Trinitatis cum Octava; nam à tali dicenda est (ait præfatus Halden) infra Octavam utramque hanc simul occurrentem, Præfatio de SS. Trinitate, sive celebret de S. Trinitate

(subnectit ibi Halden; sicuti debet, nisi occurrat Festum duplex) sive de Festo alio duplici infra hanc Octavam occurrente; & tunc in Missa Festi faciendâ est Commemoratio de Octava Sanctissimæ Trinitatis ante Commemorationem de Octava Corporis Christi &c. Verùm non subsistunt ea, quæ dicit præfatus Halden circa præfationem de Sanctissimâ Trinitate, & circa ejusdem Commemorationem faciendam ab eo, qui celebrat illius Octavam, ante Commemorationem de Octava Corporis Christi, nam ex Decretis S. R. C. quæ traduntur in nostro Indice Decretorum, spectantium ad Rubricas Breviarii, constat, quod Celebrantes utramque Octavam, Sanctissimæ Trinitatis, & Sanctissimi Corporis Christi, debent præferre hanc secundam Octavam, nempe Corporis Christi, Octavæ Sanctissimæ Trinitatis; & reverà valde congruum rationi est, quod concurrentibus duabus Octavis, præferatur magis privilegiata, qualis est procul dubio Octava Corporis Christi, minus privilegiatæ, qualis est Octava Sanctissimæ Trinitatis, relatè ad illos, qui illam celebrant, de qua præfatione Octavæ unius præ alia, nonnulla dicemus suo loco, in nostris additionibus, & observationibus ad Gavanti Comment. in Rubricas Breviarii Romani, nimirum ad *cap. 19. sect. 6. tom. 2.* Quapropter Feria VI. & Sabbato infra Octavam Corporis Christi, in tali concurrentia prædictarum Octavarum, fieri debet de Octava Corporis Christi, cum Commemoratione Festi Trinitatis, & si occurrat Officium aliquod duplex in prædictis Feriis, Commemoratio Corporis Christi præcedere debet Commemorationem Sanctissimæ Trinitatis, & Præfatio in Missa dicenda est illa, quæ dicitur in Octava Corporis Christi.

XXXIV. Gavanti, pag. 218. col. 1. num. 33. *Diversa fuisse loca Stationalia, &c.* Nomen Stationis ambiguum est, ut optimè adnotat Mabillon in suo eruditissimo Commentario, præfixo Ordinibus Romanis, quos ipse

ipfe vulgavit, n. 5. Aliquando igitur Statio accipitur pro jejunio voluntario; quandoque verò ufurpatur pro ftatu orantium, in quo fenfu loquitur Tertullianus, præfertim *Lib. de Orat.* Stationes appellabantur etiam dies illi, quibus Chriftiani orabant, & jejunabant ufque ad Horam Nonam, & inde dicti funt dies Stationales: ut colligitur ex S. Cypriano *Epift. 41.* Tertull. *Lib. de Anima, de jejun. & lib. 2. ad uxorem*, & ex D. Ambrofio *ferm. 25.*

Deinceps verò Stationes appellatæ funt illæ Ecclefiæ, ad quas Clerus, & Populus, agmine fupplici inftitruo, proficifcebantur, & ibi confitebant ad aliquam Divini Officii partem celebrandam, & hujusmodi Ecclefiæ dicuntur etiam loci Stationales. Olim apud Romanos, in extraordinariis lætitiæ, vel luctus Feflis, in Templis omnibus Stationes Populo præcipiebantur.

Est etiam antiquus Ritus in Urbe, ut certis determinatis diebus Clerus, Populusque Romanus in unam aliquam convenient Ecclefiam, fupplicationis caufa, ubi facra funt, Sermones habentur, aliæque Divina Officia recitantur. Ad prædictam deftinatam Ecclefiam, feu Stationes, pergere poterat Clerus Romanus follemniter, aut privatè. Hoc fecundum eveniebat, quando unusquisque in locum indictum privatim fe recipiebat. Primum verò contingebat, quando cum follemni mere, decantando Litanias, aliæque preces, Pontifex, aliique omnes ad flatam Ecclefiam proceffionaliter pergebant. Ejusmodi follemnes Proceffiones præcedebat Collecta, nimirum coadunatio Clericorum in una Ecclefiâ, ut ex ea, quafi agmine facta, ad locum Stationis procederetur: Sic dicta, quòd in eo loco Clerus cum Populo colligebatur, ad faciendam follemnem Proceffionem, & quia in loco, ubi Collecta fiebat, Oratio fuper Populum recitabatur, ante egressum Proceffionis ab Ecclefiâ; & inde factum eft, quòd hujusmodi Orationes Collectæ appellatæ fuerunt, ut deducitur ex

Micrologo *cap. 3.* & refert Mabillon *loc. cit.* Igitur in Statione quatuor occurrebant, nimirum Stationis indictio, Populi Collectio, Proceffio Populi, & terminus Stationis, feu Statio ipfa. Indictio fiebat à Notario, die Feflo proximè antecedente, & duo indicebat, nempe locum, quò omnes convenire, & ex quo egredi debebant, deinde locum Stationis, ad quem proceffionaliter pergere jubebatur. Sic die 23. Aprilis in Feflo S. Georgii, ejuſque Ecclefiâ, fiebat indictio Stationis ad S. Petrum pro die 25. ejuſdem Menſis, & invitabatur Populus ad fe coadunandum in Ecclefiâ S. Laurentii, ut inde procederet ad S. Petrum, ubi erat Statio. Hæc colliguntur ex iis, quæ traduntur à Frontone in Prænotatis eruditiffimis ad fuum Kalendarium §. 7. In aliis etiam Civitatibus ab Urbe Roma, fiebant Stationes in majoribus Ecclefiis, & Epifcoporum Cathedræ huc, & illuc transferebantur; Concilium Aurelianenſe IV. Anno 541. *Can. 3.* clarè id indicat. Turonibus Stationes per diverſas Eccleſias designavit S. Perpetuus Archiepiſcopus, & id narrat Gregorius Turonenſis *lib. 10. cap. 30.*

Quoniam verò prædictas Stationes, Romæ antea vagas, vel certis Eccleſiis non addictas, S. Gregorius Magnus in ſuo Sacramentario conſtituit per certas Baſilicas, vel Beatorum Martyrum Cæmeteria, idèd Johannes Diaconus in ejus Vita *lib. 3. cap. 18. & lib. 2. cap. 6.* ut notat Gavantus, ea omni à dicto Pontifice ordinata fuiſſe aſſerit. Omnibus tamen perſpectum eſt, ante Divum Gregorium Stationes prædictas inſtitutas fuiſſe, vel ob Sanctorum Natalia, vel ob dies publicæ Proceffionis, ſive Miſſæ ſacratiori tempore celebrandæ. Stationes ob Sanctorum Natalia, fiebant in eorum memoriis, vel in Cæmeteriis, id eſt in Eccleſiis, ſupereoram Tumulis conſtructis, quæ ob id Cæmeteria quandoque appellantur; cùm autem noſtiſſimæ eſſent Sanctorum Feſtivities, & memoriæ, ſuperfluum videbatur, harum

Stationum diem, & locum in Sacramentariis assignare. Stationes verò aliorum dierum, putà Quadragesimæ, quatuor Temporum, Adventus, Natalis Domini, Paschatis, & similibus, cum incertæ essent, eas in Sacramentariis designare opus erat, ut omnibus manifestaretur, ad quamnam Ecclesiam esset procedendum ad publicam Stationem. Unde S. Gregorius eas certis diebus in suo Sacramentario addixit, ut à cunctis dignosci possent Stationum loca.

Hæc diximus, ut nihil omitteretur eorum, quæ afferri poterant pro Gavanti, aliorumque sententia, quibus placet, ante Gregorium vagas fuisse Stationes; Caterùm si Kalendarium Romanum à Doctissimo Martene vulgatum tom. 4. *Thef. Anecd.* eam sibi antiquitatem vindicat, quam illi Auctor attribuit, fatendum est, Stationes Adventus, & Quadragesimæ, certis fuisse Ecclesiis addictas longè ante Gregorium, cum in eo assignatæ legantur. Verum quidem est, quod in Sacramentariis Gelasiano & Leonino, nullæ Stationes inveniuntur, necesse tamen non erat illas describere in Sacramentariis, cum essent in Kalendario descriptæ. Quamvis autem fixæ, ac ratæ essent in Sacramentario Gregoriano Stationes, nihilominù mos erat, eas Populo denunciari ab Archidiacono in publica Missa precedente; Sed aliquando loco Archidiaconi id munus præstabat Notarius, cujus rei insigne exemplum habetur ab Actis Leonis III, & refertur à Mabillon, ut supra diximus.

Ad locum Stationum deferebantur ex Patriarchio Lateranensi libri, vasa Sacra, præeunte Cruce Stationali; Pontificem in Sella

gestatoria eò portari mos erat; aliquando tamen equo vehebatur. Leo IV. instituit *Crucem auream*, quæ (*ut mos antiquus est*, ait Anastasius) *Subdiaconi manibus ferebatur prædecessorum Pontificum*. Presbyteria etiam, id est Erogationes fiebant, tum ob Ministrorum obsequia, tum ob laudes, & acclamationes; immò Pontifex quandoque in ipso itinere causas finiebat, aut cerè ad ejus nutum, nomenclator & Sacellarius, ut in primo Ordine Romano num. 2. Hæc summatim collecta sunt ex iis, quæ tradidit Mabillon *loc. cit. n. 5*. Caterùm Stationes antiquiores esse Divo Gregorio, etiam alii argumentis constat, præsertim quia S. Hilarius, qui multo tempore ante Divum Gregorium Romanam rexit Ecclesiam, constituit in Urbe *Ministrales*, qui circumirent constitutas Stationes, ut refert Macrius in Hierolexico *Statio*. Ministrales autem dicebantur Clerici illi, qui ad serviendum Missis in iis Ecclesiis, in quibus Stationes celebrabantur, erant destinati; sicut Subdiaconi Stationarii dicebantur illi, qui Pontifici in Stationum Ecclesiis Celebranti ministrabant.

Chronicorum Orientalium Auctor hunc usum Stationum Sancto Cyrillo refert acceptum, nullo tamen fundamento nixum, ut notat Græcolas *lib. 2. sui Comment. Hist. in Brev. Rom. cap. 44*. quia Stationum usus non nisi in Occidente cognitus fuit. Reliqua ad hujusmodi Stationes spectantia legi poterunt apud allegatos Auctores ibidem, & apud Pompejum Ugonium in Historia Stationum Romæ edita, & apud Onuphrium Panvini in Libello de Stationibus.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. XIII. De Rubricis propriis Missarum de Sanctis.

I. Gavant. pag. 218. col. 1. n. 3. *Neque unquam fuisse verum, S. Ambrosium interduxisse Vigiliarum usum, &c.* Errant igi-

tur illi, qui auctoritate cujusdam asserti sermonis S. Augustini *ad Fratres in Eremo* (qui est Ordine 25. juxta editionem veterem)